

UNIVERSITY
OF
JOHANNESBURG

COPYRIGHT AND CITATION CONSIDERATIONS FOR THIS THESIS/ DISSERTATION

- Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
- NonCommercial — You may not use the material for commercial purposes.
- ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original.

How to cite this thesis

Surname, Initial(s). (2012) Title of the thesis or dissertation. PhD. (Chemistry)/ M.Sc. (Physics)/ M.A. (Philosophy)/M.Com. (Finance) etc. [Unpublished]: [University of Johannesburg](https://ujdigispace.uj.ac.za). Retrieved from: <https://ujdigispace.uj.ac.za> (Accessed: Date).

GP10
RET1

'N ANALISE VAN SENTRAAL-TEORETIESE
KONSTRUKTE IN ENKELE PSIGOTERAPEUTIESE
ORIËNTASIES

deur

ALEXIS RETIEF

S K R I P S I E

voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir die graad
MAGISTER ARTIUM in die KLINIESE SIELKUNDE.

in die

FAKULTEIT LETTERE EN WYSBEGEERTE

aan die

RANDSE AFRIKAANSE UNIVERSITEIT

STUDIELEIER : Prof. E. Wolff
MEDE-STUDIELEIER : Mnr. J. Mouton

DESEMBER 1983

BEDANKINGS

My dank gaan aan

- Prof. Wolff vir sy bekwame studieleiding, en sy intensiewe en insigvolle redigering van die manuskrip;
- Johann Mouton vir die baie meer werk as wat vir 'n ko-promotor nodig was;
- my kontakpersone by UNISA en die Universiteit van Pretoria :
Ricky Mauer en Rex van Vuuren;
- Theodora - vir al die afleiding tussen-in;
- Die R.G.N. vir finansiële steun om die studie te onderneem (opinies in hierdie studie uitgespreek verteenwoordig die mening van die skrywer, en nie noodwendig dié van die R.G.N. nie);
- Hannie Harmse vir die baie vinnige tik van die manuskrip;
- Die M.A. (Kliniese Sielkunde) groepe 1982-'83 - RAU en UNISA - vir 'n intellektuele klimaat wat kritiese denke bevorder het.

SUMMARY

This study was performed in order to ascertain

- (a) The extent to which psychotherapeutic and psychological theory is permeated and influenced by interpretation;
- (b) The amount of systematicity in the use of psychotherapeutic key concepts by a population of professional clinical psychological academics;
- (c) If certain central variables exist, common to the major psychotherapeutic orientations, where these apparently divergent theoretical frameworks conceptualise in different terms. The existence of central variables like these creates a basis for broader theoretical communications, across theoretical frameworks, in contrast to the insular, school-bound approach.

Based on the central thesis that psychological and psychotherapeutic theories consist of interpretive or hermeneutic shifts, sometimes addressing the same phenomena from different interpretive perspectives, a questionnaire was drawn up in which the respondents had to judge key psychotherapeutic concepts in terms of their similarity or dissimilarity. The fifteen subjects all held university lecturing posts and had the minimum qualification of M.A. (Clinical Psychology). Multivariate analysis - more specifically the technique of multidimensional scaling - was performed, resulting in data plots for each individual and for the experimental group as a whole.

All the hypotheses were supported. Psychotherapeutic theory was found to be permeated by interpretive factors to the extent that each subject could be said to have a unique and idiosyncratic view of the meaning of the concepts. It also followed from this that the amount of systematicity and rigor in the use and application of these concepts is, at best, very small.

Definite communalities between the apparently divergent psychotherapeutic theories were also found. There were certain broad communalities (an internal-external dimension and an interpretation-observation dimension) as well as specific, conceptual communalities, where concepts from different frameworks were judged so close to each other in meaning as to be interchangeable. These communalities imply that a basis exists on which improved theoretical communication, across theoretical frameworks, can be based, in which the narrower horizons of the school-bound approach can

hopefully be transcended.

The necessity for further theoretical research is emphasized in order to clarify theoretical and conceptual problems which abound in psychology.

INHOUDSOPGAW

BEDANKINGS	(i)
SUMMARY	(ii)
HOOFSTUK 1 : 'N INLEIDING TOT TEORETIESE PROBLEME IN DIE SIEL- KUNDE	1
1.1 Inleiding	2
1.2 'n Kort histories-filosofiese oorsig	7
1.3 Teorie en metateoretisering in sielkunde	
HOOFSTUK 2 : SIELKUNDE AS 'N HERMENEUTIESE WETENSKAP	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Sielkundige teorie en interpretasie	8
2.2.2 Die teoretiese/empiriese digotomie	9
2.2.3 Sigmund Freud - sielkunde as 'n hermeneutiese wetenskap	10
2.2.4 Behaviorisme as 'n observasionele wetenskap	13
2.3 Sielkundige teoretisering - 'n gevolgtrekking	15
2.3.1 Perspektiewe vanuit die wetenskapsfilosofie : die verskil tussen die sosiale en fisiese wetenskappe	15
2.3.2 'n Positivisties-hermeneutiese klassifikasie-as	18
2.3.3 Die huidige stand van sake in teoretiese sielkunde	21
2.3.3.1 Algemene opmerkings	21
2.3.3.2 Hermeneutiese probleemverskuiwings ("shifts")	22
HOOFSTUK 3 : INTERSUBJEKTIVITEIT EN KOMMUNIKEERBAARHEID VAN KONSEPTE • IN PSIGOTERAPIE EN PSIGOTERAPEUTIESE TEORIE	25
3.1 Intersubjektiwiteit in psigoterapie	25
3.1.1 Die konsep van intersubjektiwiteit	25
3.1.2 Die hermeneutiese sy - psigoterapie as intersubjektiwiteit	27
3.1.3 Die belangrikste figure	29

3.1.4	Volmaakte intersubjektiviteit en interpretasie	30
3.2	Teoretiese aspekte	31
3.2.1	Inleiding	31
3.2.2	Navorsing in psigoterapie - intersubjektiewe faktore	32
3.2.3	Die teoretiese probleem	32
3.3	Probleemstelling	34
3.4	Hipoteses	35
HOOFSTUK 4 : METODE		36
4.1	Inleiding	36
4.2	Die keuse van konsepte en die saamstel van die vraelys	37
4.2.1	Die keuse van konsepte	37
4.2.2	Die vraelys en statistiese tegniek	39
4.2.3	Proefpersone	40
HOOFSTUK 5 : RESULTATE EN INTERPRETASIE		41
5.1	Resultate : Inleiding	41
5.1.1	Individuele matrikse en datakaarte	41
5.1.2	Die gesommeerde matrikse en datakaarte	41
5.1.3	Afdeling 2 van die vraelys	42
5.1.4	Afdeling 3 van die vraelys	43
5.1.5	Gesommeerde matrikse	43
5.1.5.1	Matriks A - terapeuteienskappe	43
5.1.5.2	Matriks B - terapeutiese proses	44
5.1.5.3	n Individuele matriks	44
5.2	Die tegniek van meerdimensionele skalering	45
5.3	Interpretasie en gevolgtrekkings	50
5.3.1	Die "ideaalmatrikse"	50
5.3.2	Interpretasie van M.D.S.-uitvoer	52

5.3.2.1	Algemene interpretasie - hipoteses 1,2 en 3	52
5.3.2.2	Gevolgtrekkings	54
5.3.2.3	Die gesommeerde matrikse - datakaarte	56
5.3.2.3.1	Interpretasie van asse en groepe	60
5.3.2.3.2	Kommunaliteite	62
5.3.3	Interpretasie van die kommunaliteite - Matrikse A en B; die verband met Hipotese 4	63
5.3.3.1	Algemene bevindings	63
5.3.3.2	Spesifieke, konseptuele kommunaliteite	65
5.3.4	Slot	66
HOOFSTUK 6 : OPSOMMING EN AANBEVELINGS		68
6.1	Opsomming	68
6.2	Leemtes in die studie	69
6.3	Verdere navorsing en behoeftes	69
BRONNELYS		71
BYLAE		77

LYS VAN TABELLE

Tabel 1	:	Indelingsfrekwensies van konsepte	42
Tabel 2	:	Matriks A - terepouteienskappe	43
Tabel 3	:	Matriks B - terapeutiese proses	44
Tabel 4	:	Matrikse 15 (A) - individuele matriks	44

LYS VAN FIGURE

Figuur 1	:	Matriks 15 (A) - individuele matriks	53
Figuur 2	:	Matriks A : Gesommeerde matriks in 2 dimensies - Terapeuteienskappe	57
Figuur 3	:	Matriks A : Gesommeerde matriks in 3 dimensies - Terapeuteienskappe	58
Figuur 4	:	Matriks B : Gesommeerde matriks in 2 dimensies - Terapeutiese proses	59

"For there exists a great chasm between those, on one side, who relate everything to a single central vision, one system less or more coherent or articulate, in terms of which they understand, think and feel - a single, universal, organising principle in terms of which alone all that they are and say has significance - and, on the other side, those who pursue many ends, often unrelated and even contradictory, connected, if at all, only in some de facto way, for some psychological or physiological cause, related by no moral or aesthetic principle; these last lead lives, perform acts, and entertain ideas that are centrifugal rather than centripetal, their thought is scattered and diffused, moving on many levels, seizing upon the essence of a vast variety of experiences and objects for what they are in themselves, without consciously or unconsciously, seeking to fit them into, or exclude them from, any one unchanging, all-embracing, sometimes self-contradictory and incomplete, at times fanatical, unitary inner vision."

(Berlin, I, 1953, p.18).

HOOFSTUK 1

'N INLEIDING TOT TEORETIESE PROBLEME IN DIE SELKUNDE

1.1 Inleiding

"Unless we make comparable commitments to the advancement of theory and metatheory, psychology will continue on its present course of increasing its empirical tonnage at the expense of rational analysis and synthesis, and contrary to the super-empiricistic myth, theoretical advance cannot be accomplished by merely gathering more, or even better, data. On the contrary, such advances depend on creative and insightful theoretical analysis and synthesis."

(Royce, J.R., 1982, p.86).

Royce tipeer hier 'n sentrale probleemgebied in die hedendaagse sielkunde, wat gereflekteer word deur ondersoekers soos Rogers (1963), Smith (1982) en Miller (1983), waar almal óf die gebrek aan teoretiese besinning, óf die teenwoordigheid van teoretiese en konseptuele verwarring in die veld van die sielkunde behandel.

Die problematiek waarna Royce (1982) dus verwys, is binne die veld van die teoretiese sielkunde gesitueer. Meer spesifiek, blyk dit dat hierdie probleme verband hou met die kommunikasie van teoretiese terme, óór teoretiese raamwerke (interteoretiese kommunikasie) van psigoterapeutiese konsepte. Dit wil voorkom asof praktyk in dié verband teoretiese onderbou oorskry het, en interteoretiese praktyk-beoefening geskied in afwesigheid van interteoretiese verbandlegging.

Hierdie interteoretiese oriëntasie staan teenoor 'n "skoolse" invalshoek, waar die klem val op die aanhang van teoretiese- en tegniekvoorskrifte van 'n sekere terapeutiese raamwerk. Daar is byvoorbeeld deur Garfield en Kurtz (1976) en Smith (1982) gevind dat, sover dit psigoterapeutiese praktyk aangaan, die meerderheid van sielkundiges (41,2%) 'n benadering het wat neerkom op 'n eklektiese, pragmatiese oriëntasie wat oor teoretiese raamwerke sny. Teoretiese ondersoek en formulerings oor hierdie aangeleentheid het egter tot dusver

volstaan met die aantoon van die behoeftes wat daar bestaan vir teoretiese ondersoek en analise (Royce, 1978; 1982; Ivey, 1982).

In die breë blyk die behoeftes te berus op praktiese tekortkominge by die interaksie van teorie-navorsing-praktyk in die toegepaste sielkunde. Navorsing ly dikwels gebrek, en teoretiese vooruitgang word dikwels totaal gestrem deur die onversoenbaarheid van teoretiese konstrukte vanuit verskillende modelle of paradigmas (Kuhn, 1970) met mekaar. In hierdie sin bestaan daar heelwaarskynlik 'n toereikende "tegniese eklektisisme" (Lazarus, 1976) in psigoterapie, maar geen interteoretiese raamwerk vir óf die sistematiese evaluasie, óf sistematiese toepassing van 'n kombinasie van terapeutiese tegnieke nie.

Die huidige ondersoek rig hom dus op 'n gedeeltelike vervulling van hierdie leemte, in die sin dat dit 'n basis probeer aandui vir kommunikasie, oor teoretiese raamwerke heen, in psigoterapeutiese teorie. Ten opsigte van die kommunikasie en kommunikeerbaarheid van teoretiese konsepte word daar gesuggereer dat oënskynlik verskillende - moontlik selfs "incommensurable" (Kuhn, 1970) - teorieë of benaderings baie meer in gemeen het as wat met die eerste oogopslag blyk.

Aangesien hierdie probleem sterk wetenskapsfilosofies en wetenskaps-teoreties georiënteer is, sal daar vervolgens aangetoon word hoe die algemene teorieproblematiek van die huidige wetenskapsbeoefening - en ook die sielkunde - histories ontwikkel het.

1.2 'n Kort histories-filosofiese oorsig

Die wetenskap as 'n sistematiese manier van ondersoek instel na verskynsels het 'n baie lang geskiedenis wat hier baie bondig en ooreenvoelig aangebied word, met 'n spesifieke fokus op die relevansie vir sielkundig-teoretiese problematiek en figure wat vir die sielkunde van belang is.

"Die geskiedenis van die wetenskapsfilosofie kan myns insiens in drie fases ingedeel word. Die eerste fase wat ek as die klassieke wetenskapsbeeld omskryf, duur ongeveer vanaf die derde eeu voor Christus (Aristoteles) tot die sewentiende en agtiende eeue. Die tweede fase

kan breedweg as die positivistiese getipeer word, en strek vanaf die laat-agtiende eeu tot ongeveer 1960. Die derde fase, wat nog nie duidelik "ge-ettiketeer" is nie, beskryf ek as die post-positivistiese era"

(Mouton, J. (1982), ongepubliseerde artikel, p.2).

Aanvanklik (tot en met die sewentiende en agtiende eeue) is die redelikheid van wetenskaplike kennis as gewaarborg beskou. Hierdie beginsel is gebaseer op 'n aanname oor die natuur as noodwendig ordelik en redelik, waar die wetenskaplike sisteem van Newton (1642-1727) hierdie Aristoteliese invloed nog tot 'n baie groot mate vertoon. Hy maak naamlik daarop aanspraak dat hy objektiewe en algemeen-geldige, finale verklarings van die beweging van liggame ontdek het.

Alreeds, egter, in die eerste deel van die sewentiende eeu, ontwerp Francis Bacon (1651-1626) in sy Novum Organon (1620) 'n nuwe metodologiese model vir die wetenskappe - dit bestaan uit induktiewe veralgemening en abstrahering, uitgaande van empiriese feite, om algemeen-geldige teorieë op te stel. Die subtitel van die Novum Organon is trouens: "Of True Directions concerning the Interpretation of Nature" (my onderstreping).

Van spesifieke belang vir die sielkunde in hierdie tydperk (Marx en Hillix, 1979) is John Locke, George Berkeley en David Hume, wat in die tradisie van die Britse Empirisme (Stumpf, 1975) staan, en hulle almal met die probleem van empiriese, sintuiggegewe kennis besig hou. Locke (1632-1704) is in sy Essay Concerning Human Understanding (1690) is van mening dat kennis deur nadenke oor sensoriese data opgedoen word. Aanvanklik is die verstand 'n tabula rasa waarop empiriese data deur middel van die sintuie inwerk : databrokkies word gekombineer tot idees; "abnormale" of buitengewone idees word volgens beginsels soos ooreenkoms en opeenvolging verbind om kennis te verkry (normaalweg verloop die proses deur middel van sogenaamde "natuurlike" verbindings, volgens Locke). Verder is die hele aanslag van sy Essay merkwaardig sielkundig-spekulatief, tot so 'n mate dat dit lyk asof dit 'n sielkundige van die laat-negentiende eeu is wat aan die woord is, eerder as 'n sewentiende eeuse filosoof.

George Berkeley (1685-1753) se subjektiewe idealisme stel dat dit wat in die verstand aangaan, die werklikheid is. Sy filosofie mond uiteindelik in 'n solipsisme uit, wat saamgevat word deur sy stelling "Esse est percipii" - as ek iets sien, bestaan dit (dus, as ek dit nie sien nie, bestaan dit nie). Hy probeer in sielkundig-analogiese terme verduidelik hoe die verstand aan materie oorsprong gee, en dieptepersepsie ontstaan ook volgens hom as gevolg van die assosiasie van taktiele en kinestetiese ondervindings met oogbewegings - 'n verklaring van die proses wat iets van 'n moderne sielkundige karakter toon.

David Hume (1711-1776), in sy A Treatise of Human Nature (1740) en die Enquiry Concerning Human Understanding (1777) lewer die finale kritiek op die klassieke, essensialistiese wetenskapsbeeld (Mouton, 1982) met sy kritiek op die tradisioneel oorsaaklikheids-beskouing ('n objektiewe, noodwendige en onties-gebaseerde relasie tussen opeenvolgende gebeure). Hy postuleer naamlik dat kousaliteit uiteindelik bestaan uit 'n subjektiewe assosiasie in die menslike verstand. Die aanname van 'n geopenbaarde en objektiewe waarheid is ná hierdie kritiek nie meer houdbaar nie, en verskuif na die positivistiese wetenskapsbeeld waar teorieë nie meer "blootleggend" funksioneer nie, maar instrumente (stelsels) is wat die konstante verhoudings tussen, let wel, waarneembare veranderlikes so presies as wat moontlik is, probeer voorspel. Waarskynlikheid, en nie meer waarheid nie, is die doelstelling. Hume gee met ander woorde 'n redelike sterk psigologiese fundering - in plaas van die vorige ontologiese fundering - aan sy epistemologie, waar kennis byvoorbeeld - op grond van waarneming - deur die drie assosiasiebeginsels van kousaliteit, ooreenkoms en opeenvolging (Hume, 1777, pp 56-79) opgebou word.

Die sentrale kenmerk van die positivisme (Mouton, 1983) is hulle empirisme. 'n Positiewe wetenskap is volgens dié benadering (a) empiries verkreeë (b) geverifieërde en sekere kennis; onderlê deur 'n geloof in die wet van die vooruitgang van die menslike rede. August Comte (1846) is van mening dat die rede onvermydelik vooruitgaan : eers kom die teologiese fase waar die menslike verstand poog om verskynsels in terme van 'n bonatuurlike entiteit te verklaar; dan die metafisiese stadium - slegs 'n aanpassing van die vorige fase -

waar die menslike rede die bestaan van abstrakte magte en entiteite aanneem om verskynsels mee te verduidelik; dan, ten laaste, die wetenskaplike fase waar die rede hom ter verklaring bepaal by relasies tussen verskynsels wat empiries waarneembaar is.

Hierdie denkrigting vind sy laaste uitlopers nog in die twintigste eeu in byvoorbeeld Bertrand Russel se Logiese Atomisme en die logiese positivisme van die sogenaamde Wiener Kreis van 1929, met hulle klem op stellings wat in die empiriese wetenskappe voorkom teenoor ander stellings wat betekenisloos is (Suppe, 1974; Losee, 1980). Die wetenskapsfilosoof hou hom dus slegs met die wetenskap besig in soverre dit uit stellings bestaan wat volgens hierdie beginsel verifieërbaar is.

In teenstelling met hierdie metodologiese objektivisme van die positivisme, het die rol van teorie, asook die belang van teoretiese voorveronderstellings, geleidelik meer en meer prominent na vore getree. Die impetus agter hierdie ontwikkeling het vanuit twee hoofrigtings gekom : die een binne die veld van die wetenskap self; die ander vanuit die filosofie.

Die eerste invloed is die algemene relatiwiteitsteorie van Einstein, en al sy implikasies - wetenskaplik sowel as filosofies. Wat hierdie teorie veral gedoen het is om die relatiewe aard van alle wetenskaplike waarnemings (en gevolgtrekkings gebaseer op daardie waarnemings) na vore te bring. Kennis, selfs van die fisiese werklikheid, kan nie absoluut en objektief wees nie : dit word bepaal deur die punt - relatief tot 'n ander - waarvandaan die waarnemings plaasvind. Die Newtoniaanse beeld van die fisiese werklikheid word ook vervang met 'n baie meer ingewikkelde, genuanseerde en meer omvattende beeld van die heelal waarin die mens en sy mag nie meer so sentraal staan nie, en wat vir die rede baie moeiliker is om te konseptualiseer en begryp. Wetenskaplikes self raak ook meer bewus van hoe die manier waarop hulle na verskynsels kyk noodwendig sekere seleksies teweeg bring en hulle uiteindelijke data en gevolgtrekkings kan beïnvloed. Ernst Mach (Bradley, 1971) het byvoorbeeld opmerkings gemaak oor aspekte van kwantumteorie en die unieke aard van dié manier om verskynsels mee te beskou.

Die ander groot faktor wat 'n bewustheid van die vermoë en onvermoë van die wetenskaplike ondersoekmetode meegebring het, is die wetenskapsfilosofie - daardie tak van die filosofie wat ondersoek instel na die wyses waarop wetenskaplikes teoretiseer, watter voorveronderstellings (epistemologies of andersins) deel van 'n teorie uitmaak, hoe wetenskaplike vooruitgang plaasvind, ensovoorts. In 'n sekere sin het die wetenskap op 'n geformaliseerde wyse oor homself begin dink, en tegelyk met die bewustheid van die kompleksiteit van die fisiese heelal wat relatiwiteitsteorie meegebring het, het 'n besef ontstaan dat die wetenskap as ondersoekinstrument wel feilbaar is, foute kan maak en beperkings het. Popper (1963) se kritiese rasionalisme bepleit teenoor die vertroue in die onfeilbaarheid van die sintuie (betroubare waarneming) en menslike verstand van die positivisme, dat die wetenskap die feilbaarheid van die mens se vermoëns op die oog moet hou. Thomas Kuhn (1970) kritiseer ook die objektiewe toetsingslogika van die positivistiese denkers as hy aantoon dat daar in die geskiedenis van die wetenskap nie so 'n onveranderlike kriterium van redelikheid aangetref word nie (Mouton, 1982). Elke groot tradisie (of paradigma) formuleer inteendeel sy eie kriteria vir wetenskaplikheid.

Die wetenskapsfilosofie is met ander woorde 'n metateoretiese aktiwiteit - dit teoretiseer oor en analiseer teorie en teorievorming. Waar dit reeds sedert die begin van die eeu bewustelik as 'n geartikuleerde dissipline gerig op die fisiese wetenskappe beoefen is, begin teoretiese en metateoretiese analyses nou eers in die sosiale wetenskappe en in die sielkunde posvat. Sistematiese werke en studies van die filosofie van die sosiale wetenskappe (Miller, 1983; Rosnow, 1981; Royce, 1978; Hindess, 1977; Direnzo, 1966; Levy, 1963; Natanson, 1963; McCarquodale & Meehl, 1948; Feigl, 1959) is min. Teorie en metateorie is wel 'n deurlopende tema in die werk van navorsers soos Guilford (1955; 1967; 1971) en Royce (1970; 1973; 1977) - hulle het byvoorbeeld in die ontwikkeling van hulle intellekstruktuurmodelle begin sien hoe aannames oor faktorteorie die uiteindelijke data kan beïnvloed - maar toegespitste ondersoeke oor die onderwerp soos dié van Royce (1978; 1982) is skaars.

Die navorser in die veld van teoretiese sielkunde vind ook geïsoleerde opmerkings oor teoretiese aangeleenthede in die literatuur - soos by Rogers (1963); Brammer en Shostrom (1977); Smith (1982) en Ivey (1980) - maar, soos Royce (1982) beklemtoon, is suiwer teoretiese navorsing in sielkunde nog in sy kinderskoene.

1.3 Teorie en metateorie in die sielkunde

Uit die bogenoemde blyk dit dat daar in die sielkunde in die algemeen en meer pertinent ook in terapeutiese sielkunde (Miller, 1983) 'n dringende behoefte bestaan aan teoretiese ontwikkeling en metateoretiese analise. Die sielkunde word gekenmerk deur 'n sterk kwantitatief-metodologiese navorsingsingesteldheid wat in effek op 'n kwantitatiewe positivisme neerkom (Mouton, 1983; Rosnow, 1981). Die gevolg hiervan is dat noodsaaklike teoretiese ontwikkeling en ondersoek tot dusver grotendeels agterweë gebly het (Feigl, 1959; Royce, 1978). 'n Verdere motivering is die pragmatiese probleem van die kommunikasie tussen kliniese sielkundiges (Royce, 1963; Miller, 1983) wat deur 'n veelheid van teoretiese raamwerke bemoeilik word en verwarring tot gevolg het.

In hierdie breë opset sal daar dan aandag geskenk word aan meta-teoretisering oor die aard van sielkundige teorieë in die algemeen en die meer toegespitste verskynsel van psigoterapeutiese teorie; asook 'n bespreking van 'n empiriese studie wat ondersoek instel na die persepsie van 'n groep sentrale terapeutiese konstrakte. Bogenoemde is dan ook gebaseer op gehipotetiseerde konseptuele kommunaliteite tussen psigoterapeutiese oriëntasies. Dit blyk dus nou belangrik te wees om na metateoretisering oor die aard van sielkundige teorieë te kyk, en in dié sin sielkunde as 'n hermeneutiese wetenskap te beskou. Sodoende sal gepoog word om 'n agtergrond te skep waarteen psigoterapeutiese teorie beskou en behandel kan word.

Hierdie gemeenskaplikhede bied bewys vir die algemene, interpretatiewe aard van sielkundige teorieë terwyl dit ook 'n basis verskaf vir kommunikasie oor teoretiese raamwerke heen.

SELKUNDE AS 'N HERMENEUTIESE WETENSKAP

2.1 Inleiding

Teoretiese kommunikasie tussen sielkundiges in die algemeen, en tussen kliniese sielkundiges spesifiek, is 'n probleem vanaf die ontstaan van die dissipline (Miller, 1983). Die Strukturaliste het van die Assosiasioniste verskil, Freud het weer hulle premisse en teses bevraagteken (Marx en Hillix, 1979), terwyl byvoorbeeld die Gestaltskool weer 'n siening van sy eie gehad het. Die sielkunde word gekenmerk deur 'n wye verskeidenheid interpretasies van die veranderlikes wat bestudeer word, met die gevolg dat kommunikasie oor aangeleenthede wat hulle met dié veranderlikes bemoei dikwels beduidend bemoeilik word. Verskillende teoretiese raamwerke bots en ding mee in die verklaring van verskynsels - tot so 'n mate dat 'n waarnemer soos Karl Popper (Lakatos & Musgrave, 1970, p.58) die opmerking maak:

"In fact, compared with physics, sociology and psychology are riddled with fashions, and with uncontrolled dogmas. The suggestion that we can find anything here like 'objective, pure description' is clearly mistaken."

Dat die verwarring van teoretiese raamwerke 'n probleemtoestand is, en redelik maklik opmerkbaar is, is duidelik so - maar wat is die redes hiervoor? Dit sou dus baie belangrik wees om teen hierdie agtergrond aandag te skenk aan sielkundige teorie en interpretasie in die algemeen, en dan die verskillende teorieë in die sielkunde van nader te bekyk.

2.2 Sielkundige teorie en interpretasie

'n Blywende probleem in die sielkunde is pogings om 'n sintese oor die moeilike kwessie van sielkundige teoretisering te bereik. Vir die doeleindes van hierdie studie word twee teorieë gekies as geskik vir 'n voorbeeldanalise : die siening van Sigmund Freud, en Behaviorisme. Die rede vir die keuse is omdat hulle volgens populêre mening teen-oorgestelde pole in die Sielkunde verteenwoordig. Die een teorie beklemtoon diepte-analise en motiveringslewe, terwyl die ander sy hooffokus op owerste, sigbare gedrag as 'n kriterium plaas - hulle verskil ook verder in terme van die klassifikasie - kontinuum

van interpretasie teenoor observasie, wat vervolgens bekend gestel sal word.

2.2 Die teoretiese/empiriese digotomie

Daar word baie maklik in Sielkunde die vraag gevra: "Wat is 'n goeie teorie?" Ewe maklik word die standaardantwoord gegee dat empiriese toetsing van konsepte 'n teorie "goed" sou maak. Die teorie wat dus oor 'n hoë graad van "empiriese toetsbaarheid" beskik, sou 'n goeie teorie wees. En nét so maklik word daar op een van die sentrale teoretiese probleme van die Sielkunde afgekom (Bavelas, 1978; Hall & Lindzey, 1978; Maddi, 1980) - waar hierdie koppeling van empirie en teorie glad nie so maklik plaasvind as wat 'n mens sou wou hê nie - dit is nie naastenby so maklik as in die fisiese wetenskappe nie.

Hiermee word nie gesê dat dit in die fisiese wetenskappe 'n eenvoudige taak is nie - Lakatos & Musgrave (1970) kritiseer bv. juis 'n "naïewe falsifikasionisme" wat 'n siening huldig van teoretiese konsepte as liniêr falsifieërbaar deur empiriese "feite". Tot watter mate en hoe 'n eksperiment deurgetrek word na die meer interpretatiewe en verklarende teoretiese konsepte kan nooit, ook nie in die fisiese wetenskappe, 'n liniêre en reëlregte aangeleentheid wees nie. In hierdie verband kan verwys word na Cohen in Suppe (1974) se uiteensetting van die interpretasiekonflikte rondom die Michelson-Morley eksperiment om te bepaal of lig 'n partikel- of golfkarakter het.

Die sentrale gedagte van hierdie studie is dat teorie tot 'n heel-wat groter mate met interpretasie deurspek is. Die redes hiervoor sal in die afdelings wat volg behandel word. Die effek van dié toestand, egter, is dat navorsingsprojekte en eksperimente wat in verskillende vorms opgestel word om teorieë te "bewys" of "toets", 'n hardnekkige weerbarstigheid toon as empirie en teorie by mekaar gebring moet word. Die perspektiewe wat in die volgende afdelings en hoofstukke gebied word, sal moontlik 'n mate van struktuur in hierdie hele probleemtoestand tot stand laat kom.

Daar word verder ook in die literatuur (Marx en Hillix, 1979) die algemene (en eintlik vanselfsprekende) logiese kriteria soos konsistensie, sistematiese integrasie van konsepte, omvattendheid in balans met ekonomie, ensovoorts, gestel (Marx en Hillix, 1979; Hall en Lindzey, 1978), as synde standaardbenaderings tot sielkundige teorie en teoretiese sisteme. Daar bly egter leemtes : sodanige logiese kriteria bied geen materiaal vir 'n bespreking van so 'n sentrale probleemgebied soos die koppeling van empirie en teorie nie, en neig om formeel en staties te bly, sonder inhoud.

Dit is dan juis daarom dat dit nie nodig blyk om die kriteria en faktore in sielkundige teoretisering te bespreek nie, maar om meer klem te plaas op juis daardie aspekte wat 'n sielkundige teorie uniek maak onder ander wetenskaplike teorieë, en waarom die skakeling tussen teorie en empirie of toetsing in vergelyking met die fisiese wetenskappe so vaag en diffuus is.

Dit sou dus belangrik wees om as voorbeeld die by uitstek interpretatiewe en hermeneutiese persoonlikheidsteorie van Freud te bespreek, en dit ook te kontrasteer met die observasioneel-gerigte Behaviorisme. Op hierdie wyse sou 'n gevolgtrekking oor die aard van sielkundige teoretisering in die algemeen gemaak kan word.

2.2.3 Sigmund Freud - sielkunde as 'n hermeneutiese wetenskap

Freud se teorie het sy aanvang gehad as 'n psigochemiese siening van persoonlikheid met sy eerste prebewuste - onbewuste - bewuste persoonlikheidstopografie (Mosbacher en Strachey, 1954, p 123 - oftewel Brief 23, 27 April 1895).

In sy Interpretation of Dreams (Ricoeur, 1970, p.87) het hy hierdie siening egter verander. In sy essay "Project for a Scientific Psychology" van 1895 (in die Traumdeutung) kom hy tot die gevolgtrekking dat die psige van die mens nie in terme van sy fisiologie verklaar kan word nie (Mosbacher en Strachey, 1954).

Hierdie slotsom het hom daartoe gelei om sy tweede en meer bekende persoonlikheidstopografie die konstrukties id, ego en superego te formuleer as 'n beter interpretasie-instrument vir die begryp van die psige van die mens. Dit is hier waar die interpretatiewe, hermeneutiese aspek van sy teorie sterker op die voorgrond tree (Ricoeur, 1970, p.80).

In hierdie konteks word die begrip "hermeneuties" soos volg gedefinieër en omskryf:

- In die breedste sin 'n interpretatiewe manier van kyk na verskynsels en na die wêreld;
- Die wetenskap van interpretasie, gesien as 'n sistematiese en metodologies-verantwoorde modus van ondersoek (alle interpretatiewe aannames word aan die begin van die ondersoek eksplisiet gestel, en verder konsekwent toegepas);
- Waar "empiriese" aspekte - hulle aard, belang en die rol wat hulle in teorie en toetsing speel - tot 'n groot mate bepaal en gekleur word deur die interpretasie en interpretatiewe aannames.

Dit blyk dus ook dat 'n ondersoek in hierdie verband hom nie met interne hermeneuties-teoretiese aangeleenthede en vraagstukke besig behoort te hou nie. 'n Voorbeeld van so 'n vraagstuk wat Ricoeur (1970) byvoorbeeld, ondersoek, is hermeneutiek as (a) die herwinning van verlore betekenis teenoor (b) hermeneutiek as die openbaarmaking van verborge betekenis. Sekere definisionele seleksies word dus vir die doel van die ondersoek gemaak, vir pragmatiese doeleindes, onder die besef, dat sekere hermeneuties-teoretiese vraagstukke onbehandeld bly; ook onder die verdere besef dat sulke vraagstukke sekere gevolgtrekkings mag beïnvloed.

Om die hermeneutiek binne Freud se teorie en werkswyse nader te ondersoek, word nader na die psigoanalitiese werkswyse gekyk.

Deur middel van droomanalise word die onbewuste motiewe wat in die id gesetel is, blootgelê - Freud gaan hier soos 'n hermeneutiese eksegeet te werk : die "teks" van droomsimbole (wat nie deur die pasiënt verstaan word nie) word gebruik as die aangrypingspunt vir die analis se interpretasie (Ricoeur, 1970, p 88). Hy beskik oor die vermoë om die ware, onderliggende betekenis van die simbole in terme van behoeftes en wense uit te lê - die analis verstaan met ander woorde die pasiënt deur middel van simbooluitleg (Ricoeur, 1970), en die id is die sluitkis waar hierdie simbole hulle energie-oorsprong het. Hierdie energie word op bewustelike vlak gemedieër deur die ego en verkry sodoende 'n vorm waarin hulle uitgedruk kan word (Ricoeur, 1970).

As gevolg van die kennis wat die analis verwerf het (deur ook self psigoanalise te ondergaan), beskik hy oor die interpretatiewe vermoë en vaardighede om die ware, versteekte en regressief-duidende betekenis van hierdie simbole "af te lees". Geen wonder nie dat Ricoeur (1970) dan ook na Freud verwys as die "master of illusion" (p 90) nie. Hy is, as psigoanalis, daartoe in staat om die versteekte waarheid agter die overte en illusionêre oop te dek; om geheime te ontrafel.

Dit wil dan voorkom asof die id-ego-superego topografie en die meegaande meganismes van kateksis, regressie, projeksie ensovoorts, meer die karakter van interpretasie-instrumente as (konvensionele) wetenskapskonsepte, dus empiries-koppelbare konsepte het. Die uiteindelijke resultaat van Freud se interpretasiewetenskap is 'n unieke, panseksueel-deterministiese en hermeneutiese persoonlikheidsteorie, en is waarskynlik die mees fassinerende mensbeeld in die geskiedenis van filosofie en die sielkunde.

Sy teorie word selfs meer interpretatief in sy latere, meer spekulatiewe essays The Future of an Illusion, Beyond the Pleasure Principle, Moses and Monotheism, asook, tot 'n mate Totem and Taboo en Civilization and its Discontents. Aan die hand van hierdie breër perspektief in sy werk beskryf hy 'n "oertoneel" (Ricoeur, 1970) waarin die seuns van die eerste menslike gesin die moeder van daardie gesin begeer het en seksueel wou besit. Die vader het egter in die pad van hierdie behoeftebevrediging gestaan, en die seuns het hom as 'n bedreiging ervaar : 'n bedreiging vir hulle wensvervulling. Hulle het toe saamgesweer om hom te vermoor om die moeder seksueel te besit, wat hulle ook gedoen het (The Future of an Illusion, 1953). Die verlies van 'n vaderfiguur egter as só traumaties ervaar dat hulle besluit het om die bloedskandeverbod in te stel, om soortgelyke gebeurtenisse in die toekoms te verhoed - en dit is die oer-oorsprong van die Oedipus-kompleks (of ekwivalente Elektra-kompleks) wat elke individu moet deurwerk vir 'n noodsaaklike stap in psigoseksuele ontwikkeling, om uiteindelijke volwasse en genitale seksuele aanpassing te bewerkstellig. Dit is ook waarom, volgens Freud (Ricoeur, 1970) Sophokles se drama nog steeds so wyd aanklank vind : die gehoor herken hierdie oertoneel wat steeds hulle lewens determineer en wat elke persoon moet sublimeer

en onbewus moet deurwerk en oplos - die simbole in drome dui terug na hierdie oorspronklike toneel, en na die verskuilde biologies-seksuele beginpunt en bron van alle psigiese verskynsels. In Freud se sielkunde van hermeneutiese eksegeese is alle simbole dan, in die laaste analise, regressief - die hoofimpetus van sy interpretatiewe dialektiek is panseksueel en deterministies.

Ten spyte van hierdie seksuele determinisme is Freud se siening waarskynlik die persoonlikheidsteorie met die meeste substantiewe inhoud, wat tot dusver ontwikkel is. As sielkundige teorieë op 'n filosofies-antropologiese skaal vergelyk word tree Freud se mensbeeld na vore as die een met die rykste inhoud - heel moontlik as gevolg van die klem wat hy plaas op interpretatiewe verklaring. Die mens word getipeer in terme van sy impulslewe - 'n aspek wat homself veral tot interpretasie leen en minder aanvatbaar is vir operasionalisering en eksperimentele toetsing. Dit is ook waarskynlik waarom psigoanalise weerstand gebied het teen alle pogings tot operasionalisering (Ricoeur, 1970) omdat dit essensieel 'n wetenskap van interpretasie is, en fundamenteel nie observasioneel nie.

Die vraag ontstaan nou of hierdie problematiek moontlik 'n element kan wees van teoretiese sielkunde se probleem met operasionalisering en empiriese koppeling. Hierdie probleem sal vir die oomblik onbeantwoord gelaat word tot ná 'n bespreking van Behaviorisme as 'n observasioneel-georiënteerde wetenskap en 'n paar algemene opmerkings oor sielkundige teoretisering as 'n modus van wetenskaplike ondersoek.

2.4 Behaviorisme as 'n observasionele wetenskap

In teenstelling met die hermeneutiese klem van Freudiaanse psigoanalise, maak die Behavioristiese raamwerk min interpretatiewe stellings oor persoonlikheid en konseptualiseer die mens in terme van waarneembare, oorte eienskappe - gedrag, wat in die Stimulus-Responsmodeel gegiet word. Behavioriste soos Skinner en Watson sou selfs interpretasies tot 'n voorwetenskaplike, "teologiese" denkraamwerk wou delegeer as metafisiese reste wat agtergelaat moet word in die soektog na sielkunde as 'n suiwer en objektiewe waarnemingswetenskap - 'n standpunt wat 'n eg-positivistiese instelling (Rosnow, 1981) openbaar.

Ten spyte van hierdie anti-interpretatiewe klem is daar wel iets wat die twee skole van Behaviorisme en Freudianisme in gemeen het. Dit is die sogenaamde "wetenskaplike metode" - iets wat breedweg gedefinieër kan word as 'n benadering tot verskynsels wat neerkom op 'n toetsbare (of falsifieerbare, soos gekonseptualiseer deur Karl Popper (1934)) modus van ondersoek, deur middel van eksperimentele óf ander metodes.

Behaviorisme sien hierdie manier van ondersoek as sinoniem met 'n meer konvensionele, positivistiese wetenskapsiening terwyl Freud sy klem laat val op hermeneutiese analise en eksegeese - van, byvoorbeeld, droomsimbole. Verder deel die twee sienings ook 'n deterministiese mensbeeld. Die mensbeeld by die Behaviorisme is armer aan inhoud : dit is nie 'n psigiese determinisme nie maar 'n omgewingsdeterminisme - inisiatief het sy oorsprong in reaksie op 'n omgewingstimulus; die organisme moet op die een of ander manier reageer op dié stimuli, en outonome handelingsinisiëring bestaan uit operante optrede in die omgewing, uitgevoer om versterking van die een of ander aard te bekom. Skinner, in sy Science and Human Behavior (1962) sien dié proses as 'n resiproke determinisme, waar operante optrede op die omgewing inwerk, en waar hierdie veranderde omgewing weer op gedrag 'n invloed uitoefen. Hierdie aspekte is egter afgelei, en volgens die gedokumenteerte stellings van verskillende Behavioriste (Marx en Hillic, 1979) is die mens 'n stimulus-responsorganisme wat in terme van owerde gedrag gekonseptualiseer word.

'n Besliste voordeel van hierdie observasionele ingesteldheid is dat die stelsel van stimulus-respons, konseptualisering homself goed tot operasionalisering en empiriese koppeling leen, en dit is trouens een van die oogmerke van die sisteem. Gedragsopname met byvoorbeeld kriteria soos frekwensie en intensiteit van gedrag word beklemtoon. Die stimulus-respons bron van die teorie is redelik na aan die empiriese "grens" wat dien as die praktiese, toetsbare skakel tussen teorie en praktyk. 'n Voordeel van die kwantitatiewe aspek van gedragsopname is ook dat kommunikasie van konsepte en data bevoordeel word. In die geheel gesien het die Behaviorisme dus as 'n winspunt, deur die negering van interpretatiewe inhoud en 'n sistematiese, hermeneutiese mensbeeld. 'n teoretiese raamwerk wat homself tot operasionalisering en praktiese toepassing leen. Behaviorisme was sedert sy ontstaan, 'n empiries-gerigte

leen. Behaviorisme was, sedert sy ontstaan, 'n empiries-gerigte teoretiese sisteem - in kontras tot die interpretatiewe klem van Freud se persoonlikheidstopografie.

3. Sielkundige teoretisering - 'n gevolgtrekking

3.1 'n Paar perspektiewe vanuit die wetenskapsfilosofie - die verskil tussen die sosiale en fisiese wetenskappe

"For Dilthey, 'explanation' referred to the model of intelligibility borrowed from the natural sciences and applied to the historical disciplines by positivist schools; 'interpretation', on the other hand, was a derivative form of understanding, which Dilthey regarded as the fundamental attitude of the human sciences and as that which could alone preserve the fundamental difference between these sciences and the sciences of nature."

Die vraag na die (moontlik unieke) aard van sielkundige teoretisering, (Ricoeur en Thompson (Red.) (1981)p 145) en probleme wat die handhawing van 'n "objektiwiteitstandaard" kan nou 'n aanvang mee gemaak word.

Daar is een besliste en formele probleem wat 'n implisiete aanspraak op objektiwiteit sou ondergrawe. Dit is 'n probleem wat ook intiem verweef is met die verskil tussen teorie in die sosiale wetenskappe en die fisiese wetenskappe. Dit is die reeds genoemde aangeleentheid van objektiewe (of objektiverende) afstand - in die fisiese wetenskappe is die mens nie so nou betrokke by die voorwerp of voorwerpe (die studie-objek) wat ondersoek word nie, en as gevolg hiervan meer daartoe in staat om 'n mate van objektiverende afstand in te neem. Hy kan "terugstaan" van 'n atoom en "waarneem hoe dit werk". (Dit is 'n growwe oorvereenvoudiging van die proses, veral sover dit kwantumteorie en die studie van infra-atomiese verskynsels aangaan, maar daar word vir die doeleindes van verduideliking vereenvoudig.) Dit is alreeds formeel; prakties nog meer, moeiliker vir 'n waarnemer om terug te staan van homself en sy eie soort met die doel om waar te neem hoe hy sielkundig inmekaar gesit is. Hy is, as ondersoeker, van

die beginpunt van sy ondersoek af formeel baie nader aan (die dan noodsaaklike) interpretasie as epistemologiese instrument as aan konvensionele en meer objektiewe wetenskaplike ondersoek.

In die fisiese wetenskappe is beslissing tussen mededingende teorieë al bereik deur die uitvoer van 'n "kritieke eksperiment" (soos die reeds genoemde Michelson-Morley eksperiment) - 'n eksperiment wat, deur 'n sekere effek wat dit demonstreer, bewys kan verskaf vir die voorspellings van een teorie, en gevolglik die voorspellings van die mededingende teorie as vals uitwys. In Thomas Kuhn (1970) se terme vind 'n paradigmaverandering dan plaas : as 'n resultaat van hierdie kritiese beslissing tussen teoretiese raamwerke, voel wetenskaplikes deur die bewyse genoop om die nuwe teorie te aanvaar.

Dit is egter ook duidelik dat "kritieke eksperimente" soos hierdie (of selfs net naastenby soortgelyk) nie in die sielkunde uitgevoer kan word om byvoorbeeld te besluit of een persoonlikheidsteorie beter voorspellings oor gedrag lewer as 'n ander nie, of om te bepaal of een intellekstruktuurmodel beter is as 'n ander nie; of om te sien of een manier om psigoterapie te doen "beter resultate" lewer as 'n ander nie.

Dit is ook te bevraagteken of 'n kriterium soos byvoorbeeld meer empiriese inhoud (Lakatos, in Lakatos & Musgrave, 1970), wat die aanvaarbaarheid van 'n teorie in die fisiese wetenskappe kan verhoog, in die veld van sielkundige teoretisering toepaslik is. Empiriese koppeling van konsepte is baie meer problematies as in die fisiese wetenskappe. Die waardevolle falsifikasiekriterium (Popper, 1934) is ook nie (soos dit geformuleer is) toepaslik vir die sielkunde nie. Falsifikasie van teorieë of stellings vind in die fisiese wetenskappe plaas deur middel van eksperimentele bewys of op empiriese wyse. Hierdie beslissingsprosedure sou weer, as gevolg van die genoemde redes, baie moeilik uitvoerbaar wees.

Die konvensionele wetenskaplike en wetenskapsfilosofiese kriteria is dus nie toepaslik op sielkundige wetenskapsteoretisering nie. Sielkunde en sielkundige teoretisering is anders en dit is waarskynlik daardie aspek wat Wilhelm Dilthey reeds rondom die eeuwending

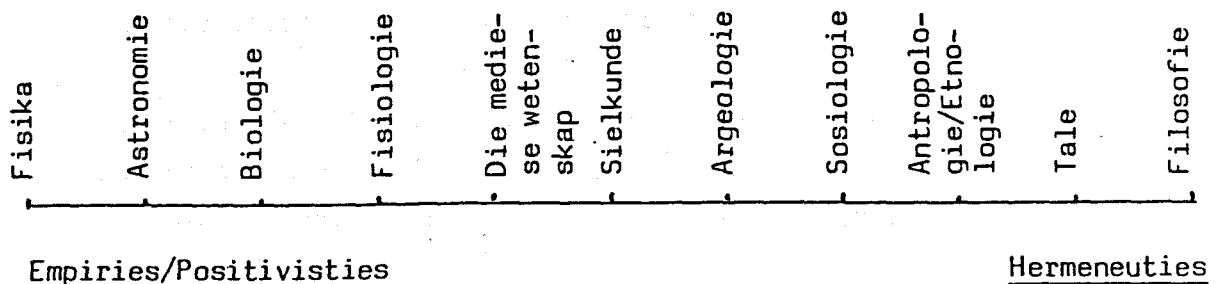
raakgesien het; wat Paul Ricoeur (1970) in sy analise van die Freudiaanse hermeneusis meer sistematies uitgewerk het, en wat ook die tese is wat in hierdie verhandeling gehuldig sal word.

Die tese is naamlik : sielkundige en sosiaalwetenskaplike teorie is nie, in die laaste analise, primêr observasioneel op die manier waarop die fisiese wetenskappe is nie. Dit is primêr interpretatief; en hermeneuties. Interpretasies kan meeding ^{of} en mekaar aanvul, maar kan nie deur eksperimentering reg of verkeerd "bewys" word nie - die kompliserende (en irriterende) maar waarskynlik relevante vraag kan gevra word : tot watter mate is sielkundige teorie afhanklik van 'n intuïtiewe "einfühlung?"

Dit is baie moeilik om 'n eksperiment te ontwerp wat veronderstel is om 'n hermeneutiese interpretasie reg of verkeerd te bewys. Daar is reeds gesien dat daar 'n "oorlog" tussen hermeneutiese interpretasie en observasionele empirie is. Die kriterium van wetenskaplike vooruitgang wat Laudan (1977) huldig, kan ook baie moeilik op sielkundige teoretisering van toepassing gemaak word. Op watter gronde sou 'n ondersoeker byvoorbeeld kon aantoon dat een psigoterapeutiese teorie byvoorbeeld, meer "progressief" as 'n ander is? Daar kan selfs op filosofiese gronde geargumenteer word dat 'n temporaal konsekwente menssiening soos Behaviorisme meer "regressief" is. Progressie soos gemeet deur byvoorbeeld beter empiriese koppeling is ook problematies, omdat die sterk hermeneutiese komponent van enige sielkundige teorie deurentyd in gedagte gehou moet word.

Die fisiese en die sosiale wetenskappe - meer spesifiek die sielkunde - verskil. Hierdie verskil strek van hulle beginpunte af (die objek wat bestudeer word) tot by die aard van die ondersoek (meer observasioneel teenoor meer hermeneuties). Hierdie teoretiese hipotese sal waarskynlik versterk word deur die interpretatiewe analise in die volgende afdeling, wat sal uitloop in twee kontinuums vir die klassifikasie van die verskillende wetenskappe en sielkundige teorieë op 'n hermeneuties/observasionele as.

Figuur 1 : 'n Positivisties-hermeneutiese klassifikasie-as

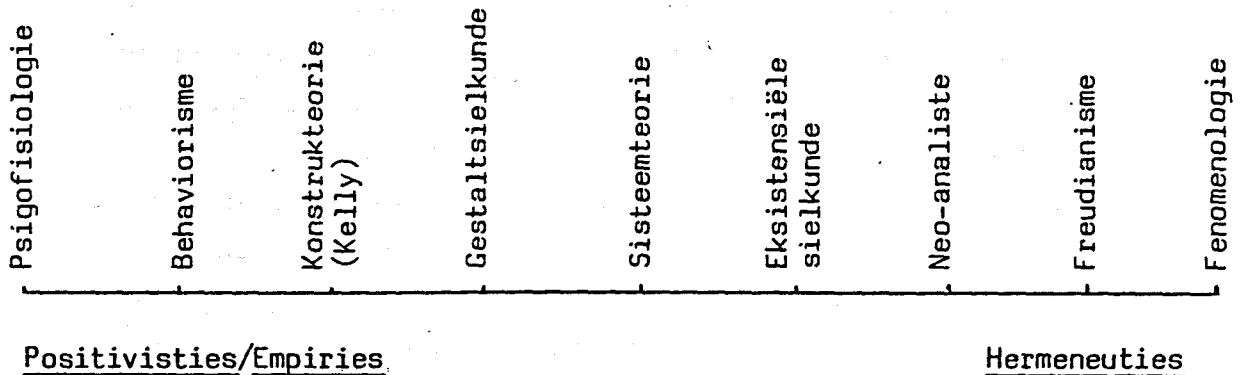

Dit is vanselfsprekend dat daar in 'n wetenskap sekere onderverdelings gemaak kan word (Erwin, 1978). Teoretiese fisika, het soos duidelik uit die naam gesien kan word, baie teoretiese inhoud. Biologie het ook sekere hoogs teoretiese dele en ander meer empiriese en/of toegepaste afdelings, ensovoorts.

Dit kan verder uit so 'n kontinuum gesien word dat die sosiale wetenskappe neig om in 'n groep aan die hermeneutiese kant voor te kom, met Sielkunde in die middel, omdat die mens in sy geheel in ag geneem moet word om funksionering te verklaar - dit wil sê, fisiese sowel as sielkundige en verstandelike aspekte.

'n Klassifikasie-as vir sielkunde as dissipline kan dan ook opgestel word.

Figuur 2 : Sielkundige teorieë op 'n positivisties-hermeneutiese klassifikasie-as

Hierdie klassifikasie-sisteem verteenwoordig 'n bepaalde teoretiese logika. Op die eerste kontinuum is fisika waarskynlik die mees "empiriese" van al die wetenskappe waar die mens die grootste mate van objektiverende afstand het vanaf die studie-onderwerp. Die genoemde positivistiese veronderstellings en wetenskapsbeeld is dus hier in 'n groter mate toepaslik as in die ander wetenskappe. Astronomie is nou verweef met fisika en baie van die waarnemings wat uitmond in fisies-teoretiese veranderings kom vanuit die veld van die astronomie, as deel van die fisiese heelal.

Nader aan die mens is biologie (waar interpretasie reeds 'n groot rol kan speel - voorbeeld is Darwin se evolusieteorie) en fisiologie, en die mediese wetenskap : dit bestudeer die fisiese sy van die mens.

Dan volg die sogenaamde sosiale of menswetenskappe : sielkunde, argeologie (waar "empiriese" potskerwe en voorwerpe aanleiding kan gee tot teoretiese konstruksies oor hoe die samelewings wat hulle gebruik het gelewe het), sosiologie (waar die mens na sy eie sosiale gedrag kyk, met byvoorbeeld al die objektiwiteitskompliserende aspekte van kulturele verwysingsraamwerk), etnologie, tale en, op die uiterste punt van die as, filosofie - as die mees interpretatiewe, soms selfs spekulatiewe modus van ondersoek en teoretisering. Elkeen van hierdie dissiplines het sy eie studie-objek, sekere unieke ondersoekmetodes en bestudeer 'n sekere deel van die realiteit. Hulle deel almal voorts die doelstelling van vermeerdering van kennis, asook 'n strewe om dié kennis op 'n sistematiese en toetsbare (deur empiriese of ander metodes) manier te bereik (Wolman, 1973, Grunbaum, 1953).

Op die tweede as is psigofisiologie waarskynlik die mees empiriese dissipline in die sielkunde. Die psigofisiologie bestudeer fisiese veranderinge wat met sekere sielkundige toestande gepaard gaan. As dit gesien word relatief tot die eerste as kan daar egter gesien word dat dit reeds nie so suiwer positivisties of empiries is nie, synde deel van biologie en die mediese wetenskap. Dit is ook nader aan 'n bepaalde situasie waar interpretasie 'n groter rol in teoretisering begin speel. Hierdie toestand kom ook na vore in die huidige stand van kennis oor neurotransmitter-veranderinge in psigopatologie (Wilkening, 1974; Kaplan en Sadock, 1981). Navorsing is hier baie moeilik as gevolg van die baie komplekse faktore wat betrokke is; die groot hoeveelheid chemiese stowwe wat blykbaar in die oordrag van impulse aktief is en die mikroskopiese vlak waarop navorsing gedoen word (Kaplan en Sadock, 1981). Die resultaat hiervan is dat teorieë 'n leidende rol in navorsing speel - verskillende interpretasies oor die belang van sekere oordragstowwe in verhouding tot ander dinge op die oomblik mee (Freedman et. al., 1976; Kaplan en Sadock, 1981).

Ná sy psigofisiologie is behaviorisme die sielkundige interpretasie van gedrag wat bewustelik sekere seleksies maak ten opsigte van wat die relevante aspek van die mens vir sielkundige studie sal wees (Bandura, 1974), naamlik sy waarneembare owerste gedrag. Gestaltsielkunde sal min of meer in die middel van die as wees, omdat hierdie rigting meer handel oor die verklaring van leerverskynsels as oor 'n volledige

persoonlikheidsteorie of mensbeeld. Dit beteken met ander woorde, meer "empiries beperk" deur te fokus op 'n aspek van gedrag en die stel van interpretatiewe hipoteses om dit te verklaar. Die meer topografiese veldteorie van Kurt Lewin, (Marx en Hillix, 1979) sal byvoorbeeld meer hermeneuties wees. Aan die meer interpretatiewe kant van die as sal Freud se persoonlikheidsteorie voorkom en fenomenologie as 'n selfs meer interpretatiewe, eintlik spekulatiewe (en skaars toetsbaar op enige manier) teoretiese stelsel, waar baie min sistematiese kriteria vir evaluasie (interpretatief of andersins) gegee word of selfs implisiet in die sisteem is. Die Fenomenologie kom in werklikheid so na aan die aard van 'n (baie) spekulatiewe filosofie dat die bruikbaarheid daarvan as 'n pragmaties-georiënteerde sielkunde bevraagteken kan word.

~
§.3

Die huidige stand van teoretiese sielkunde

~
§.3.1

Algemene opmerkings

Die empiriese komponent van 'n wetenskap het aansienlike pragmatiese waarde. Deur middel van empiriese ondersoek en data kan 'n veld van kommunikasie geskep word. Data het, in beginsel, die potensiaal om 'n intersubjektiewe (tussen kommunikerende subjekte) agent of taal te wees wat almal kan verstaan en volg. So 'n agent soos hierdie mag selfs daartoe in staat wees om 'n "oorlog van interpretasies" (Ricoeur, 1970) te verhoed - of ten minste te medieer - soos tradisioneel in die sielkunde voorgekom het. Hierdie hoop bly egter nie veel meer as 'n wens nie : dit wil lyk asof die hermeneutiese komponent van sielkundige teoretisering 'n permanente bestanddeel van die sielkunde as geheel gaan word. Die mens kyk hier na homself, en hy kan nie objektiewe afstand inneem óf aanneem nie. Die moontlikheid bestaan selfs dat hy homself deur hierdie opeenvolgende sielkundige interpretasies en ingrepe verander; en dat hy, as 'n gevolg, voortdurend nuwe interpretasies of teorieë nodig het om hierdie veranderings te verklaar en te hanteer. Sielkundige teorie is verder ook stewig gesitueer in die breë interpretatiewe area van menslike betekenis - die mens, sy lewe en sy simbole. Sielkundige teorieë kan ook uit hierdie veld van massiewe omvang waarskynlik nog baie opeenvolgende en verskillende interpretasies put.

Empiriese aspekte, dus, sal sekerlik altyd nuttig en wenslik bly, omdat dit, as dit behoorlik toegepas word, 'n gebied van kritiese toetsing kan skep en kan help om die kommunikeerbaarheid van data te verhoog. Die kern van enige sielkundige teorie sal egter altyd interpretatief wees. Hierdie interpretatiewe kern sal verder, as 'n reël, heelwat groter wees as die interpretatiewe kern van fisies-wetenskaplike teorie, met gevolglik 'n kleiner empiriese (eksperimenteel-toetsbare) periferie.

Die "kern" en "periferie" van 'n teorie hier is nie sinoniem met die redelik simplistiese en geforseerde manier waarop Maddi (1980) die konsepte gebruik om 'n persoonlikheidsteorie te onderverdeel nie. Dit is in die wetenskapsfilosofie en in epistemologie aangetoon dat 'n teorie nie in 'n duidelike kern en 'n periferie ingedeel kan word nie. Die teorie staan teenoor die werklikheid as 'n "corporate body" (Quine) van kennis waar meer eksterne teoretiese stellings eerste hersien word met die verklaring van 'n anomalie. Hierdie hersienings filter diffuus deur na die meer sentrale (Lakatos, 1970) stellings.

3.3.2 Hermeneutiese probleemverskuiwings

Imre Lakatos (1970) huldig 'n siening wat hy "gesofistikeerde falsifikasionisme" noem. Dit is 'n gesigspunt wat gesien moet word teen die agtergrond van wat Lakatos dogmatiese (of naturalistiese) falsifikasionisme noem, wat die konvensioneel-gehuldigde siening van Popper (1934) se kriterium is. Falsifikasie word simplisties gesien as eksperimentele (empiriese) falsifikasie of wanbewys (disproef). Gesofistikeerde falsifikasionisme (Lakatos en Musgrave, p 130) inkorporeer 'n meer ingewikkelde siening van die hele proses van falsifikasie en progressie in wetenskaplike teoretisering.

Die wetenskap kan, volgens Lakatos (1970), gesien word as 'n proses van progressiewe en degenererende probleemverskuiwings. Dit word metodologies in die teorie vergestalt deur:

- (a) Die negatiewe heuristiek, of "harde kern" van die program (breedweg gesien, die meer sentrale teoretiese stellings, wat die minste waarskynlikheid op hersiening in die aangesig van anomalieë het); en
- (b) Die positiewe heuristiek - volgens Lakatos (Lakatos en Musgrave (1970), p 135):

"consists of a partially articulated set of suggestions or hints on how to change, develop the 'refutable variants' of the research programme, how to modify, sophisticate, the 'refutable' protective belt. This protective belt consists of all the auxiliary hypotheses formulated to defend the central, vital heuristic of the programme."

’n Progressiewe probleemverskuiwing in wetenskaplike teoretisering vind dus plaas wanneer die teorie nuwe verklarings van, of voorspellings oor, verskynsels bied. Dit vind ook plaas wanneer dié verklarings op voorspellings gevolg word deur ’n empiries-progressiewe probleemverskuiwing, - sodanig dat ’n beduidende hoeveelheid van die nuwe teoretiese konstruksies eksperimenteel bekragtig word.

Hierdie benadering het bepaalde implikasies vir die sielkunde - gedeeltelik gebaseer op die analise van Lakatos (1970) en die voorafgaande beredenering blyk dit dus dat die sielkunde uit hermeneutiese verskuiwings, of hermeneutiese probleemverskuiwings, bestaan.

Daar is verder reeds gedemonstreer dat die kriterium van progressie of regressie baie problematies is omdat:

- (a) Daar geargumenteer kan word dat ’n temporaal-progressiewe (of konsekwente) teorie, op hermeneutiese gronde, "regressief" is, afhangende van watter interpretatiewe kriteria gebruik word.
- (b) Om progressie aan die hand van meer of beter eksperimentele validasie te wil motiveer baie problematies is as gevolg van die empiries-determinerende rol van aanvanklike, leidende interpretasies wat die teorie maak.
- (c) Sielkundige interpretasies hulle baie dikwels oriënteer tot verskillende areas van menslike funksionering of verskillende aspekte van die mens (byvoorbeeld ’n intellekstruktuurmodel en ’n familieterapie-teorie) - en selde probeer om met ’n sentrale, breë probleemoplossingsgebied langs te beweeg soos in die fisiese wetenskappe die geval is. Dit is met ander woorde makliker om progressie as ’n kriterium in dié wetenskappe te gebruik omdat teorieë daarop gemik is om probleme verwant aan ’n sentrale probleemarea op te los. In kontras hiermee bemoei sielkundige teorieë hulle met, byvoorbeeld, die onbewuste, leerprosesse,

fisiologiese prosesse, kreatiwiteit, ensovoorts. Hierdie is almal verskillende probleemareas. Dit is natuurlik moontlik om ondersoek in te stel na kriteria vir progressiewe probleemoplossing vir teorieë in elke aparte probleemveld. Dit sou egter 'n baie breë en uitgebreide studie vereis, en val buite die bestek van 'n studie soos hierdie, behalwe tot die mate waar hier 'n bepaalde fokus op die psigoterapie geplaas word.

Sielkundige teorieë blyk dus hermeneutiese (interpretatiewe) probleemverskuiwings te wees. Hulle poog almal om die mens te verstaan deur hom te verklaar, maar hulle sentrale interpretasies is gemik op:

- (a) verskillende aspekte van funksionering (byvoorbeeld verskillende persoonlikheidsteorieë)
- (b) nuwe of verskillende interpretatiewe perspektiewe op 'n sekere area van die mens se funksionering (verskillende intellekstruktuurmodelle of, byvoorbeeld, die Behavioristiese en Gestaltsienings van die leerproses).

Progressie as 'n konsep en kriterium bly problematies, veral in die veld van psigoterapie - soos in die volgende hoofstuk aangetoon sal word.

HOOFSTUK 3

INTERSUBJEKTIEWEIT EN KOMMUNIKEERBAARHEID VAN KONSEPTE IN PSIGOTERAPIE EN PSIGOTERAPEUTIESE TEORIE

3.1 Intersubjektiviteit in psigoterapie

3.1.1 Die konsep van intersubjektiviteit

"Spurred on by the extraordinary successes in natural science, early psychologists ... sought to initiate a rational reconstruction of science as a laboratory enterprise, like experimental physics and chemistry. The primary implement of experimental psychology was the hypothetico-deductive method of science, with which universal laws of causal relationships were revealed by testing carefully deduced hypotheses in isolation in a critical experiment to confirm or refute them ... Twentieth century ... psychology developed out of this idealization of experimental psychology, inspired by the assumption that the study of human conduct could proceed with the same disinterested curiosity with which physicists studied the refraction of light and chemists studied the properties of substances and elementary forms of matter."

(Rosnow, 1981, p 5).

Uit die bogenoemde aanhaling en uit die voorgaande hoofstukke blyk dit dat een van die sentrale probleme van sielkunde en sielkundige teorie te wyte was en is aan 'n algemene oordrag en toepassing van die metodologie en ondersoekingesteldheid van die fisiese wetenskappe op die sielkunde (Biglan en Krass, 1977; Erwin, 1978; Bandura, 1974). Rosnow (1981) beskou dit binne die veld van die sosiale sielkunde as die dogmatiese toepassing van 'n eksperimentalistiese model, gebaseer op 'n onderliggende positivisme wat onverantwoordbare meganistiese veronderstellings en implikasies behels - konsepte wat, volgens hom, nie toepaslik kan wees op die meerveranderlike kousaliteite wat in sielkundige en interpersoonlike prosesse operatief is nie.

Die fisies-analogiese ondersoekmodel hou ook soos reeds gesien, 'n voorveronderstelling tot groter objektiwiteit in (Grünbaum, 1953). Baie probleme ontstaan gevolglik as dié veronderstelling op die sielkunde - waar die objek die subjek is - oorgedra word. Hierdie probleem is alreeds rondom die aanwending deur Brentano en Husserl, denkers in die filosofiese Fenomenologie, raakgesien, en hulle het dit tot een van die hooftemas in hulle ondersoeke uitgebou (Tymieniecka, 1962).

Die Fenomenologiese aanskouingsmetode (met ander woorde Brentano, Husserl, en tot 'n mindere mate Heidegger) kom neer op 'n betrokkenheid van die bewussyn op iets buite homself (Stumpf, 1975, p 459); oftewel die sogenaamde intensionele gerigtheid daarvan - die bewussyn is altyd op 'n voorwerp gerig en "reik dus uit na die wêreld" (Brentano, in Urmson, 1960, p 56). "Wesenserschauung" is by Husserl die metode wat in hierdie uitreiking van die bewussyn die toevallige in waarneming wil uitskakel om die wese van iets te ontdek : as jy 'n verskynsel wil bestudeer, gaan jy uit vanaf die individuele gegewens wat betrekking het op die verskynsel (Tymieniecka, 1962). Volgens hom is daar nie 'n innerlike beeld of objek in waarneming nie (iets wat deur die Hermeneutiek bevraagteken word) : dit is intensioneel, direk by die dinge - "Zu den sachen selbst".

'n Fenomenologiese tema wat by beide Husserl en Heidegger voorkom is 'n anti-positivisme : hulle is teen die subjek-objeksplitsing van die natuurwetenskappe. Die mens kan nie as objek beskou word nie; ook nie in isolasie nie : hy moet in die konteks van sy volle, komplementêre verhoudinge waargeneem word. Husserl gaan vanaf hierdie "nuwe" kennisbasis uit om 'n nuwe fenomenologiese wetenskap te konstrueer wat op apodiktiese kennisfondamente rus (Tymieniecka, 1962) en op eidetiese insig aanspraak maak; Heidegger gebruik dieselfde beginsel as motiveering vir die bestudering van eksistensiële Dasein as die eintlike taak vir die filosofie (Stumpf, 1975). Wat die Fenomenologie as filosofie dus impliseer is dat daar iets soos intersubjektiewe (dit wil sê : tussen twee subjekte, in kontras tot die subjek-objeksplitsing) kommunikasie is. Vir 'n definisie van die begrip van intersubjektiviteit, kan die volgende dan aangeneem word:

- Intersubjektiviteit staan as konsep teenoor die begrip van objektiwiteit en veral objektivisme.
- Dit neem die inter-subjektiewe, gemeenskaplike ervaringsbasis van die mens as uitgangspunt, eerder as om (onmoontlike) objektiewe, transendente gesigspunte, basisse of betrokkenheid te veronderstel (as 'n begrip wetenskaplik aangewend wil word, kan dit nie vanuit byvoorbeeld 'n religieuse raamwerk beoordeel word nie; en andersom).
- Dit staan teenoor die positivistiese reduksie van subjek tot 'n objek.

Die sielkunde ontstaan aan die einde van die negentiende eeu met die praktiese, pragmatiese doel van die verkryging van insig in die mens se gedrag. Die sielkunde, dus, en spesifiek ook psigoterapie, probeer dus om die probleem van intersubjektiviteit en die moontlikheid van intersubjektiewe kommunikasie op 'n konkrete en interpersoonlike vlak te ondersoek - in hierdie sin is die psigoterapie gebaseer in intersubjektiviteit.

3.1.2 Die hermeneutiese sy - psigoterapie as intersubjektiviteit

Hoewel die begrip "hermeneuties" reeds gedefinieer is, sou dit vir die doeleindes van die ondersoek van psigoterapie as intersubjektiewe werkswyse belangrik wees om die omskrywing van Bleicher (1980) aan te haal:

"Hermeneutics can loosely be defined as the theory or philosophy of the interpretation of meaning. It has recently emerged as a central topic in the philosophy of the social sciences, the philosophy of art and in literary criticism. The realization that human expressions contain a meaningful component, which has to be recognized as such by a subject and transposed into his own systems of values and meanings, has given rise to the 'problem of hermeneutics'; how this process is possible and how to render accounts of subjectively intended meaning objective in the face of the fact that they are mediated by the interpreter's own subjectivity."

(Bleicher, 1980, p 1).

Dit is uit die bogenoemde aanhaling duidelik dat die hermeneutiek sterk psigologiese, en spesifiek psigoterapeutiese, implikasies het. Dit lyk trouens soos 'n sielkundige wat in die laaste deel van die aanhaling aan die woord is

"We recognize ourselves as individuals only through intercourse with others and so become aware of characteristics which are specific to ourselves. Access to other human beings is possible, however, only by indirect means : what we experience initially are gestures, sounds and actions and only in the process of understanding do we take the step from external signs to the underlying inner life, the psychological existence of the Other. Since the inner life is not given in the experiencing of sign we have to reconstruct it; our lives provide the materials for the completion of the picture of the inner life of Others. The act of understanding provides the bridge for reading the spiritual self of the Other and the degree of enthusiasm with which we embark on this adventure depends on the importance the Other has to us."

(Bleicher, p 9, my onderstreping).

Hermeneutiek heg dus baie belang aan die verstaansakte - vandaar ook die vroeëre "Verstehende Psychologie" van Dilthey wat ook in die hermeneutiese en fenomenologiese tradisie gestaan het (Ricoeur, in Thompson, 1981, p 145). Psigoterapie se hoofdoel is die effektiewe bewerking van 'n verhouding (Rogers, 1951); 'n kommunikasie, met 'n ander persoon, voordat enige veranderinge teweeggebring kan word. Die fenomenoloë sou dit waarskynlik "wesensaanskouing" noem. Die hermeneutiek dra hierdie fenomenologiese impuls verder uit en sistematiseer dit in 'n selfstandige filosofiese teorie van betekenis (Bleicher, 1980), wat poog om meer intersubjektiewe sekerheid in interpretatiewe waarneming te konstitueer - ook dan, by implikasie, interpersoonlike waarneming (Retief, 1981b). Die subjek-objekprobleem, wat nog altyd in die filosofie en sielkunde teenwoordig was, tree by die hermeneutiek op die voorgrond as die hoofprobleemstelling in die oordrag en verstaan van betekenis - en in hierdie sin kan psigoterapie

tereg as sielkundige hermeneutiek bestempel word : dit poog om die optimale verstaan van 'n ander persoon te bewerkstellig, en op grond van hierdie insigbasis effektiewe probleemhantering toe te pas (Retief, 1981c). Enige psigoterapeutiese tegniek het hierdie intersubjektiewe motief voor oë : toetse soos die T.A.T. en die Rorschach, intelligensieskale as terapeutiese hulpmiddel, R.E.T., Rogeriaanse empatie, ensovoorts - die mees basiese impuls van psigoterapie is hermeneuties en interpretatief (Retief, 1981a; 1981b, 1981c).

3.1.3 Die belangrikste figure

Die hooffigure in die ontwikkeling van die intersubjektiviteitsprobleem in sielkunde is waarskynlik Wundt, Freud, Jung en Carl Rogers (alhoewel elke sielkundige siening, skool of teorie vanselfsprekend intersubjektiewe implikasies het).

Wilhelm Wundt (Marx en Hillix, 1979; Wolman, 1973) is verantwoordelik vir die ontstaan van sielkunde as 'n sistematiese dissipline. Met introspektiewe Strukturalisme het hy die basis gelê vir sielkundig-intersubjektiewe denke : hy wou deur introspektiewe insig in die eie bewussyn 'n fondament en brugbeginsel skep waarvolgens insig in die struktuur van die bewussyn van alle individue verkry kon word. Sigmund Freud (Wolman, 1974) was verantwoordelik vir die eerste sistematiese terapie-metode in die geskiedenis van die sielkunde - op grond van sy id-ego-superego persoonlikheidsmodel (wat intersubjektief vir alle individue sou geld) bedryf sy psigoanalitiese terapie waar daar deur middel van vrye assosiasie en droomontleding intersubjektiewe insig in die bestaansprobleme (en die oorsaak daarvan) van 'n ander persoon verkry word (Maddi, 1980).

Carl Gustav Jung (Hall en Lindzey, 1978) se persoonlikheidsteorie het van die interessantste intersubjektiewe implikasies tot dusver in die sielkunde en filosofie. Hy behandel onder andere die probleem van intersubjektiewe insig tussen mans en vrouens op grond van die anima-animus argetipes, en hy postuleer die fassinerende idee van die kollektiewe onbewuste, wat 'n reuse-sluitkis is van die intersubjektief-gedeelde ervaring van die hele menslike ras vir alle tye tot op hede. Jungiaanse terapie maak dan ook gebruik van die intersubjektiewe simbole en "taal" van die kollektiewe onbewuste om eksistensiële problematiek tot uiting te bring en te artikuleer.

Vanuit 'n pragmatiese perspektief gesien, was die sienings van Carl Rogers heel moontlik die belangrikste sover dit implikasies ten opsigte van intersubjektiviteit betref. Vir die eerste maal (in Counseling and Psychotherapy, 1942, en later in Client-Centered Therapy, 1951) word 'n intersubjektiviteitsbeginsel in die terapeutiese verhouding gepostuleer - empatie; wat 'n inlewing in die verwysings-raamwerk van 'n persoon is : 'n ervaring van sy gevoelens asof dit jou eie is, sonder om dié asof-komponent te verloor (Rogers, 1951). Rogers verduidelik die konsep van empatie nie teoreties nie : dit is primêr 'n interaksionele, interpersoonlike ervaringsbeginsel : 'n amper-fenomenologiese uitreik na die leefwêreld van die ander persoon, 'n poging tot hermeneuties-geldige insig in die "ander".

3.1.4 Intersubjektiviteit en interpretasie

Die mees wenslike doel wat 'n terapeut kan nastreef, is waarskynlik die volmaakte verstaan van 'n ander persoon, op grond waarvan hy die probleme wat die persoon het kan verklaar (in terme van 'n teoretiese raamwerk), en verder, gebaseer op dié analise, oplossings vir dié probleme kan uitwerk, wat die persoon in oorleg met die terapeut kan implementeer (Gottman en Leiblum, 1970).

Dit is egter te bevraagteken of só 'n volkome insig enigsins moontlik is. Ook is dit te bevraagteken of interpretasie altyd die sentrale en mees relevante probleme sal raakvat. Die wetenskap is in sy ondersoek van objekte na relatiwiteitsteorie gelei; sielkunde het te doen met die kompleksiteit van menslike subjekte (Erwin, 1978; Retief, 1981b; Grünbaum, 1953) - en soek na 'n interpretatiewe basis om beginsels inter-subjektief te verkry. Moontlik moet die vraag hom glad nie oriënteer op 'n volkome opgaan in die verwysingsraamwerk van 'n ander persoon nie - dit wil voorkom asof dit 'n onbereikbare doel is wat 'n prysgee van "self-heid" impliseer om alle voorveronderstellings - teoreties, emosioneel, of andersins - wat die verstaan van die ander kan belemmer, uit die weg te ruim.

Dit is waarskynlik meer wenslik om te kyk na hoe interpretasies en interpretatiewe voorveronderstellings, van die baie basiese na die komplekse teoretiese, hierdie verstaansproses beïnvloed en kleur, en om te analiseer hoe hierdie interpretasies die terapieproses beïnvloed - wat die intersubjektiewe verhoudingimpak daarvan is, en tot watter resultate dit lei. Interpretasie is altyd teenwoordig, selfs

op 'n basiese waarnemingsvlak en gevoelsvlak (’n emosie is ’n interpretasie). Die mens kyk, ervaar en voel interpretatief, en psigoterapie is vanuit hierdie perspektief grotendeels die hermeneutis van interpersoonlike interaksie-effekte, waarbinne verskillende teoretiese raamwerke deur interpretatiewe probleemverskuiwings meeding om die verklaring van hierdie prosesse en verskynsels.

2. Teoretiese aspekte

2.1 Inleiding

Teoretiese kommunikasie tussen sielkundiges in die algemeen, en ook meer spesifiek tussen kliniese sielkundiges, is al ’n probleem vanaf die ontstaan van die dissipline (Rogers, 1963). Sielkunde word gekenmerk deur ’n wye verskeidenheid interpretasies van die veranderlikes wat bestudeer word (Marx en Hillix, 1979) met die gevolg dat kommunikasie oor daardie veranderlikes dikwels as gevolg van botsende teoretiese raamwerke belemmer, of selfs in die wiele gery word (Miller, 1983). Die probleem is waarskynlik, soos reeds gesien, dat daar geen "objektiewe maatstaf" is aan die hand waarvan ooreenstemming bereik kan word nie - ’n toestand wat op sy beurt waarskynlik toe te skryf is aan die sentrale, formele denkprobleem wat die sielkunde as dissipline kenmerk : die mens bestudeer homself (Retief, 1981c). Hy is dus self-refleksief berig, en het nie die afstand van sy studie-onderwerp soos hy byvoorbeeld in die fisiese wetenskappe het nie (Feigl, 1959).

As gevolg hiervan is die naaste wat sielkunde aan ’n objektiwiteitstandaard kan beweeg, waarskynlik om intersubjektiewe ooreenstemming aangaande verskynsels te bereik - interpretasies wat meeding kan nie "reg" of "verkeerd" bewys word nie (Ricoeur, 1974; Bleicher, 1980), maar daar kan besluit word om byvoorbeeld ’n sekere interpretasie te aanvaar; of daar kan gekyk word of interpretasies moontlik sekere elemente in gemeen het en dus nie soveel verskil as wat dit op die oog af voorkom nie (Miller, 1983). Hine et.al. (1982, p 205) noem die volgende in hierdie verband: "As recent philosophy of science has noted ... there are issues, especially in the case of human behaviour, that cannot be determined by mechanical rules and therefore require the decisions of a community of men of experience and practical wisdom."

3.2.2 Navorsing in psigoterapie - intersubjektiewe faktore

In hierdie verband kan die waarde van die klassieke psigoterapiestudies van Truax en Carkluff (1967) nie onderskat word nie. 'n Persoon soos Rogers (1951) kan byvoorbeeld hipostateer dat empatie 'n beginsel is wat noodsaaklik mag wees vir suksesvolle psigoterapie, maar daar moet steeds op die een of ander wyse bepaal word of dit wel in praktyk so is. Wat Truax en Carkluff (1967) gedoen het, is om aan te toon dat daar sekere basiese interpersoonlike faktore is wat, as dit by enige terapeut (ongeag van sy teoretiese oriëntasie) voorkom, bevorderlik is vir terapeutiese sukses. Empatie, egtheid en kongruensie is dus interpersoonlike faktore wat intersubjektief voorkom en oor teoretiese raamwerke sny, en 'n basis vir kommunikasie oor terapeuties-interpersoonlike faktore skep, meetbaar aan die hand van die skale wat deur die outeurs ontwikkel is.

Strupp (1969) kritiseer hierdie bevindinge op grond van die feit dat dit te simplisties kyk na faktore wat terapeutiese verandering kan teweegbring - volgens hom moet 'n meer verteenwoordigende siening terapeuteienskappe, kliënteienskappe, die probleem en die tegniek wat gebruik word om die probleem te hanteer, in ag geneem word. Sloan, Staples en Temple (1975) weer, meen dat Truax en Carkluff se faktore die absoluut basiese en noodsaaklike veranderlikes is vir terapeutiese sukses, en dat die interaksie van die persoonlikhede van die terapeut en die kliënt tesame met die probleem en die tegniek, en ook die tyd waarop dit toegepas word, kompliserende faktore is. In die woorde van Garfield en Bergin (1978, p 32) : "What kinds of people make what kinds of gains with this program?" - en ook waarskynlik dan : op watter tyd?

2.3 Die teoretiese probleem

Rogers (1963, p 5) dui 'n toestand aan wat vandag nog heers: "Psychotherapy at the present time is in a state of chaos ... the most diverse methods are used, and ... the most divergent explanations are given for a single event." Laasgenoemde is natuurlik die aangeleentheid van teoretiese verklarings, wat die hoofonderwerp van hierdie studie is, en steeds baie problematies bly. Truax en Carkluff (1967) het met hulle studies 'n gedeeltelike antwoord op sy eerste probleemstelling verskaf.

Brammer en Shostrom (1977) meen dat hierdie veelheid van teorieë moontlik 'n gesonde toestand in 'n jong dissipline is, en is verder van mening dat 'n "unified theory" van gedrag en kliniese praktyk hieruit kan ontwikkel. Self verkies hulle 'n eklektiese benadering (1969, 1977) maar eklektisisme kan nie, soos Smith (1982) tereg noem, 'n sistematiese raamwerk of kriteria vir die uitsoek van relevante gegewens uit verskillende teoretiese oriëntasies bied nie. Ivey (1980) voorspel weer dat teoretiese eksklusiwiteit en slordige eklektisisme vervang sal word deur sistematiese metateoretiese benaderings wat die klem plaas op die afparing van individue en hulle verskille met die mees toepaslike teorie vir daardie betrokke persoon.

'n Metateoretiese analise van die interpretatiewe aard van sielkunde en sielkundige teoretisering is reeds in die eerste twee hoofstukke gedoen - die verdere probleem van die evaluering van interpretasies is vir latere ondersoek gelaat, omdat dit intensiewe analise sal vereis wat buite die raamwerk van die huidige opdrag sal val. Dit is byvoorbeeld glad nie voldoende om té maklike antwoorde te verskaf soos Levy (1963, p 13) in sy boek Psychological Interpretation doen nie:

"... psychological interpretation consists of bringing into play in a particular situation a new frame of reference, a new language system, a new theory. As a result of this, specific statements are generated about the situation. These we refer to as the interpretation. It is therefore possible to ask two questions: 1) Is the interpretation consistent with the theory from which it is generated? 2) Does it lead to, or facilitate, the change in state in which we are interested?"

Beide hierdie kriteria is en vra nog steeds die vraag in die antwoord - hulle is sirkulêr, en bied geensins 'n basis vir inter-teoretiese vergelyking of die opweeg van interpretasies teenoor mekaar nie. Die teoretiese probleem waarvan hierdie aanhaling simptome is en wat baie wydverspreid in die sielkunde voorkom, is die gebrek aan 'n sistematiese en gedissiplineerde gebruik van konsepte - as gevolg van die interpretatiewe aard van die dissipline word konsepte dikwels (sonder te veel inagneming van die oorspronklike definisie ...) anders geïnterpreteer en in ander kontekste aangewend.

Royce (1982, p 259) som die huidige toestand van teoretiese sielkunde as volg op: "Psychology's present condition as a theoretical science is chaotic, and the overwhelming demand of the future (both long range and immediate) will be for conceptual clarification and theoretical development." Hy stel in die vooruitsig dat die toekoms van teoretiese sielkunde uit iets analogies aan die versoening van verskeie raamwerke sal bestaan. Hy noem dit "... an interpretive dialectic-sorting out the complementary roles of the many theories that deal with limited aspects of mind and behaviour." (p 260).

3. Probleemstelling

Royce (1982) formuleer dan ook in die genoemde artikel die breë probleemgebied waarin hierdie betrokke skripsie staan - "... we are a theoretically immature science and ... future scientific advancements are crucially dependent on the resolution of conceptual problems" (Royce, 1982, p 263).

Binne die nouer veld van die kliniese sielkunde en psigoterapie is teoretiese kommunikasie 'n probleem (Rogers, 1963; Miller, 1983).

Met hierdie navorsing sal gepoog word:

- (a) om 'n aanduiding te kry van die mate waartoe konseptuele verwarring voor kom en tot watter mate dit teoretiese kommunikasie in die wiele kan ry;
- (b) om te bepaal of daar 'n moontlikheid is om die bestaan van sekere sentrale veranderlikes, waaroor die verskillende psigoterapeutiese teorieë in hulle verskillende terme praat, te postuleer;
- (c) om te bepaal met hoeveel dissipline en konsekwentheid professionele sielkundiges konsepte aanwend in hulle teoretiese denke;
- (d) en, in die laaste analise, om te sien watter rol interpretasie in sielkundige (psigoterapeutiese) teoretisering speel.

Daar kan dus met hierdie navorsing vasgestel word of daar die moontlikheid van teoreties-intersubjektiewe middel terme in die mees verteenwoordigende hedendaagse terapeutiese teorieë is. Indien dit wel die geval is, kan teoretiese kommunikasie tussen sielkundiges bevorder word, en word daat 'n veelheid van implikasies vir sielkundige teoretisering (op 'n meer gevorderde teoretiese vlak, moontlik selfs meta-teoreties) oopgestel.

Die ondersoek se doel is ten slotte 'n bepaling van die konseptuele probleme binne die meer spesifieke veld van die kliniese sielkunde, met die oog op die bevordering van kommunikasie van teoretiese konsepte. Die hipoteses waarop die ondersoek gebaseer is, is dan die volgende:

4. Hipoteses

Hipotese 1 : Konseptuele verwarring kom wydverspreid in psigoterapie voor, en dit blyk duidelik uit die wyse waarop professionele sielkundiges in die veld van psigoterapie teoretiese konsepte aanwend.

Hipotese 2 : Professionele sielkundiges wat volgens konvensionele kriteria as teoreties gesofistikeerd sou kwalifiseer, gebruik konsepte nie met die nodige dissipline en omsigtigheid nie.

Hipotese 3 : Interpretasie speel 'n groot rol in die waarneming van psigoterapeuties-teoretiese konsepte.

Hipotese 4 : Daar bestaan sekere sentrale veranderlikes in psigoterapie, waaroor die verskillende psigoterapeutiese teorieë in ander terme praat.

HOOFSTUK 4

METODE

1. Inleiding

Die doel van die studie is dus

- (a) om te bepaal of kliniese sielkundiges konsepte akkuraat gebruik, ook binne die konteks van die teorie waaruit dit ontstaan het, en
- (b) om te bepaal of daar sentrale veranderlikes binne die veld van die psigoterapie is wat oor teoretiese raamwerke heen gebruik kan word, en
- (c) om te bepaal tot watter mate konsepte binne die veld van die psigoterapie aan interpretasie onderhewig is.

Om dus in die breë kommunikasie van konsepte te bepaal sou dit noodsaaklik wees om eerstens te ondersoek:

- (a) watter psigoterapeuties-teoretiese benaderings die mees verteenwoordigende is van huidige tendense (anders het die studie uit die aard van die saak nie veel relevansie nie), en
- (b) watter konsepte om te kies.

Smith (1982) het 'n ondersoek geloods om die heersende teoretiese oriënteringstendense in psigoterapie (in die kliniese- en voorligtingsvelde) te bepaal, gebaseer op die rangordening van data oor sielkundiges se voorkeure met betrekking tot invloedryke terapeute en boeke wat die huidige tydsges die beste verteenwoordig. Die resultate van sy studie stem ooreen met die vorige, groter bepaling van Garfield en Kurtz (1976). Die resultate het soos volg daar uitgesien:

Eklekties	-	41,2%
Psigoanalities	-	10,84%
Kognitief-gedragswysigend	-	10,36%
Kliëntgesentreerd	-	8,36%
Gedragsterapeuties	-	6,75%

(Smith, 1982).

Hy kom dan tot die gevolgtrekking "The results corroborate earlier findings that psychologists tend to adapt orientations that are either clearly defined as eclectic as that emphasize an open-systems

approach." (19% van die eksperimentele groep het "multimodalism" as die beste beskrywende term vir die heersende psigoterapeutiese oriëntasie gekies, gevolg deur "kreatiewe sintese" - 17,35% en "emerging eclecticism", 17,11%).

Die mees invloedryke terapeute was:

Carl Rogers	-	37,35%
Albert Ellis	-	27,23%
Joseph Wolpe	-	11,08%
Sigmund Freud	-	10,84%
Arnold Lazarus	-	9,4%
Fritz Perls	-	8,19%
Jay Haley	-	6,02%
Aaron Beck	-	5,78%
Milton Erickson	-	4,58%
Donald Meichenbaum	-	4,34%

(Smith, 1982).

Vir die doeleindes van hipotesetoetsing is die vier hoofrigtings - met ander woorde Smith (1982) en Garfield & Kurtz (1976) - tot drie gekombineer - Kognitief-gedragswysigend en gedragsterapie is saamgevoeg, omdat hulle baie soortgelyke konsepte gebruik, tot die kategorie van gedragsterapie. Psigoanalise, kliëntgesentreerde terapie en gedragsterapie is dan vir die doeleindes van die ondersoek as die mees verteenwoordigende terapeutiese rigtings beskou. Die feit dat "eklekties" die grootste kategorie in die studie was, mag reeds in die rigting van bepaalde kommunaliteite in psigoterapie dui.

2. Keuse van konsepte en die saamstel van die vraelys

2.1 Keuse van konsepte

Daar is 'n aanvanklike groep konsepte saamgestel wat voorgelê is aan drie praktiserende kliniese sielkundiges vir keuring en kritiek nadat hulle uit die aard van die saak ingelig is oor die doel van die studie. Op grond van die kritiek wat as 'n resultaat van hierdie oefening ontvang is, is daar besluit, in oorleg met twee akademiese kliniese sielkundiges en 'n wetenskapsfilosoof, om 'n groep konsepte te kies

wat betrekking het op

- (a) terapeuteienskappe; en
- (b) die terapeutiese proses.

Dit het heelwat meer sistematiek aan die ondersoek verleen en het die gebrek aan demarkasie van 'n lukraak-gekoose groep konsepte uitgeskakel.

Met die oog op dataverwerking is daar nege konsepte (in oorleg met bogenoemde drie persone) gekies, wat betrekking het op die wenslike terapeuteienskappe wat elke rigting beklemtoon (gedragsterapie, psigoanalise en kliëntgesentreerde terapie), en nege konsepte (drie per rigting) ten opsigte van die belangrikste veranderlikes in die terapeutiese proses.

Hierdie tweede lys van konsepte is daaropvolgens aan die hand van 'n frekwensiestelling uit die onderwerpindekse van verteenwoordigende werke gekorreleer - Freud and Philosophy (Ricoeur, 1971); The Technique and Practice of Psychoanalysis (Greenson, 1967); Behavior Therapy (Rimm & Masters, 2e uitgawe, 1979); Clinical Guide to Behavior Therapy (Walen, Hauserman en Lavin, 1977); Client-Centered Therapy (Rogers, 1951); Counseling and Psychotherapy (Rogers, 1942). Die uiteindelijke groep konsepte het só daar uitgesien:

a) Terapeuteienskappe

Kliëntgesentreerd

empathy
congruence
warmth

Gedragsterapeuties

scientific objectivity
technical proficiency
didactic ability

Psigoanalities

analytical ability
self-insight
depth interpretation
ability

Die konsepte is nie vertaal nie, omdat hulle in Engels ontstaan het, so versprei het en so in die handboeke voorkom. Vertaling kan ook baie steuringsveranderlikes in die proses invoer, en sou 'n verdere korrelasieproses vir korrektheid van vertaling en/of konsensus oor terme genoodsaak het.

Die tweede groep konsepte was

(b) Terapeutiese proses

<u>Kliëntgesentreerd</u>	<u>Gedragsterapeuties</u>	<u>Psigoanalities</u>
self-exploration	more adaptive behavior	working through
self-disclosure	role flexibility	gaining insight
self-actualisation	modeling	catharsis

2.2 Die vraelys en statistiese tegniek: (sien Bylaag 1)

Vir elkeen van die afdelings (terapeuteienskappe en terapeutiese proses) moes daar konseppare verkry word, wat só georden is dat een konsep of - konseppaar, nie voorkeur kry as gevolg van die feit dat hy té veel voorkom nie. Daar is vervolgens met behulp van 'n ewekansigheidstabel konsepte afgepaar binne elk van die groepe, wat 'n subtotaal van 36 items binne 'n groep en 72 items vir die afpaar-afdeling van die toets in totaal gegee het (volgens die formule $\frac{n(n-1)}{2}$).

Daar is besluit om multidimensionele skalering as 'n tegniek aan te wend (Davison, 1983) omdat die klassifikasie of beoordeling van konsepte 'n relatiewe, meerveranderlike saak is en die faktoranalitiese metodiek die aard van die onderwerp sou weerspieël. Die instruksie op die vraelys was dan dat die respondent, op 'n skaal van 0 tot 9, moes aandui tot watter mate die pare konsepte ooreenstem of verskil. Byvoorbeeld:

	<u>Baie eenders</u>	<u>Verskil baie</u>
depth interpretation ability - empathy	0	X 2 3 4 5 6 7 8 9

Hierdie tien punte graadverskille word dan deur die MDSCAL-program (weergawe 5) van Bell Laboratories (Kruskal & Carmone, 1971) omgewerk tot 'n "plot" of kaart (op twee of drie dimensies) van, in hierdie geval, die konsepte (of entiteite) soos hulle relatief tot mekaar beoordeel is.

Daar is ook besluit om die 18 konsepte op die laaste bladsy van die vraelys ewekansig te orden, met die instruksie dat die konsep by 'n sekere terapeutiese rigting ingedeel moet word. Dit was gedoen om te bepaal of die konsepte dan "korrek" ingedeel word, en ook om te bepaal of die keuse van die konsepte verwarrend, of foutief was. Indien die oorgrote meerderheid van die respondente byvoorbeeld 'n "psigoanalitiese" konsep onder "kliëntgesentreerd" plaas, mag dit dui op

foutiewe aannames oor die konsep of gebruik van die konsep.

Die laaste biografiese deel van die vraelys is ook ingesluit om te bepaal:

- Of daar enige universitêre tendense ten opsigte van konsep-
ordening na vore tree;
- Om seker te maak dat die minimum-kwalifikasie 'n M.A. (Kliniese
Sielkunde) graad is;
- Om te bepaal of aanhangers van 'n sekere skool of rigting in
die terapeutiese sielkunde ooreenkomste in hulle ordening van
die konsepte toon (mits genoeg proefpersone aanhangers van
dieselfde benadering sou wees).

Die vraelys se eerste afdeling bevat meer as 78 items omdat daar in
elke subafdeling drie duplikasies van items was, dus, bepaalde kontrole-
items om te bepaal wat die verwarringseffek, indien enige, van die
beoordelingstaak op die respondente is.

2.3 Proefpersone

Aangesien die projek 'n eksploratiewe studie is, is daar volstaan met
15 proefpersone. Daar is vervolgens besluit om 'n groep van prakti-
serende, akademiese kliniese sielkundiges te kies, omdat hulle ook
meer gereelde kontak en omgang het met die meer akademiese en kon-
septuele-teoretiese sy van kliniese sielkunde. Vyf van die akademici -
klinici was afkomstig van die Randse Afrikaanse Universiteit, vyf van
Universiteit van Suid-Afrika en vyf van die Universiteit van Pretoria.

RESULTATE EN INTERPRETASIE

5.1 Resultate : inleiding

Die doel van hierdie studie was om vas te stel of daar sekere sentrale konsepte en veranderlikes in die teorie van psigoterapie bestaan. Dit was ook die doel van hierdie studie om vas te stel of akademiese kliniese sielkundiges konsepte binne die psigoterapeutiese teorie akkuraat gebruik.

Om hierdie doel te bereik is 'n vraelys opgestel wat groepe konsepte met mekaar vergelyk. Die gegewens wat sodanig verkry is, is aan 'n tegniek van multidimensionele skalering onderwerp, en die resultate wat verkry is word hierna bespreek.

5.1.1 Individuele matrikse en datakaarte

Altesaam 30 individuele datamatrikse (9x9) is verwerk en aan meerdimensionele skalering onderwerp. Die 30 matrikse het bestaan uit 15 individuele matrikse wat die konsepaafparing van elke proefpersoon ten opsigte van terapeuteienskappe verteenwoordig het; en 15 individuele matrikse wat die konsepaafparings van elke proefpersoon ten opsigte van terapeutiese prosesse verteenwoordig het. Wat veral beduidend was, is dat nie een van die individuele matrikse selfs in relatief breë trekke ooreengekom het nie.

5.1.2 Die gesommeerde matrikse en datakaarte

- Twee gesommeerde matrikse (onderskeidelik vir terapeuteienskappe en terapeutiese prosesse) is saamgestel, wat die keuses van die proefpersone as groep verteenwoordig. Hierdie matrikse is met ander woorde aanduidend van hoe die groep kliniese akademici die konsepte relatief tot mekaar georden het.
- Matriks A (terapeuteienskappe) word in twee en drie dimensies geïnterpreteer; Matriks B (terapeutiese prosesse) word in twee dimensies aangebied (let op die verandering in die stressindeks, by Matriks A, regs bo op die datakaart).
- Ook aangetoon op die figure is (a) 'n assestelsel en (b) identifikasie van clusters; wat op teoretiese gronde gekies is. Daar word onder "Interpretasie van resultate" hierna teruggekeer.

5.1.3 Afdeling 2 van die vraelys

- Wat die tweede afdeling van die vraelys betref - die ordening van konsepte in terapeutiese skole - was daar slegs een uit die vyftien persone wat die konsepte "korrek" georden het, en twee van die respondente het nagelaat om dit te doen, alhoewel hulle tog die laaste afdeling voltooi het.
- Uit hierdie deel van die vraelys het ook geblyk dat daar onder die groep groot verwarring geheers het oor die konsep "self-disclosure", wat feitlik ewe psigoanalities en kliëntgesentreerd beskou is. Daar was ook verder 'n redelike mate van verwarring oor "role flexibility" as konsep - 40% van die respondente het dit as 'n kliëntgesentreerde konsep beskou.
- Die "suiwerste" konsepte hier was

"empathy"	-	100% korrek ingedeel.
"warmth"	-	100% korrek ingedeel.
"self-actualisation"	-	100% korrek ingedeel.
"technical proficiency"	-	90% korrek ingedeel.
"modeling"	-	90% korrek ingedeel.
"congruence"	-	90% korrek ingedeel.
"catharsis"	-	90% korrek ingedeel.
- Vervolgens die frekwensies van indeling:

Tabel 1

Indelingsfrekwensies (getalle verteenwoordig aantal proefpersone)

	Psigo-analities	Gedrags-terapie	Kliënt-gesentreerd
role flexibility		9	4
self-insight	9		4
warmth			13
didactic ability	1	11	
self-disclosure	7		6
depth interpretation ability	12		1
self-actualisation			13
technical proficiency	1	12	
catharsis	12		1
scientific objectivity		11	2
empathy			13

Tabel 1 / vervolg

	Psigo- analities	Gedrags- terapie	Kliënt- gesentreerd
self-exploration	3		10
working through	10		3
congruence		1	12
modeling		12	1
more adaptive behavior	2	11	
analytical ability	11	2	
gaining insight	11		2

5.1.4 Afdeling 3 van die vraelys

Daar het laastens geen tendense uit die laaste deel van die vraelys na vore getree nie. Soos reeds genoem het elke datakaart verskil, met die gevolg dat daar nóg universitêre nóg skoolse tendense na vore getree het.

5.1.5 Gesommeerde matrikse

5.1.5.1

Tabel 2

Matriks A - terapeuteienskappe

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2	4,333								
3	3,267	3,534							
4	5,867	6,333	7,066						
5	6,2	7,2	7,333	2,933					
6	6,4	6	6,8	3,866	3,666				
7	4,467	6,533	5,866	2	4	4,466			
8	3,533	4,266	5,266	7,866	7,466	6,6	3,466		
9	2,6	5,466	5,866	5,333	5,4	5,066	3,4	4,4	

5.1.5.2

Tabel 3

Matriks B - terapeutiese proses

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2	2,333								
3	3,267	3,534							
4	5,867	6,333	7,066						
5	6,2	7,2	7,333	2,933					
6	6,4	6	6,8	3,866	3,666				
7	4,467	6,533	5,866	2	4	4,466			
8	3,533	4,266	5,266	5,866	7,466	6,6	3,466		
9	2,6	5,466	5,866	5,333	5,4	5,066	3,4	4,4	

(Vir die datakaarte in twee en drie dimensies van die matrikse, sien die volgende afdeling.)

5.1.5.3 h Individuele matriks

Daar word ook, vir verwysing, 'n individuele matriks ingesluit - in hierdie geval is dit Matriks 15 (A), dit wil sê, die matriks van proefpersoon 15, wat sy beoordelings van konsepte verwysende na terapeuteienskappe verteenwoordig.

Interessant van hierdie matriks is dat dit op die finale datakaart 'n baie duidelike degeneratiewe oplossing gegee het - vergelyk hier verder die datakaart van die matriks onder afdeling 3.2.1.

5.3.2

Tabel 4

Matriks 15 (A) - individuele matriks

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2	3								
3	4	6							
4	6	8	7						
5	7	9	8	4					
6	5	6	5	4	5				
7	2	4	4	4	5	7			
8	3	3	5	8	8	5	4		
9	3	4	5	5	5	5	3	4	

(Die waardes in die selle verteenwoordig die persoon se beoordelings op die 0-9 skaal in Afdeling 1 van die vraelys.)

5.2 Die tegniek van meerdimensionele skalering

Die studie was essensieël beskrywend en daar is op 'n faktoranalitiese tegniek besluit as die beste weerspieëler van die konseptueel-analitiese problematiek wat teoretiese vraagstukke kenmerk.

*Miss immer
net 95 score plus
gelyk het*

Meerdimensionele skalering (Coxon, 1982; Kruskal, 1964a, 1964b; Kruskal & Carmone, 1971; Kruskal & Wish, 1978) is 'n faktoranalitiese tegniek waarvolgens verskynsels wat afgepaar word ten opsigte van sekere onderliggende dimensies beoordeel word. Die skaalwaardes (op die gekose skaal, in die betrokke geval van 0 tot 9) word in 'n datamatriks vergader wat die inset is vir 'n reeks iterasies wat 'n finale matriks verskaf, wat verder deur die tegniek, of spesifieke program (Kruskal en Carmone, 1971), op 'n een- of meerdimensionele kaart of "plot" uitgestip word. As daar byvoorbeeld net een dimensie onderliggend aan die verskynsels is (net een onderliggende faktor) stip die tegniek - of in hierdie geval die betrokke program, naamlik MDSCAL-5 - die entiteite in trosse, of groepe ("clusters"), in een dimensie uit. As daar meer onderliggende faktore is kan die program die entiteite in twee, drie of selfs meer dimensies uitkaart.

nu 95 score plus

Die tegniek het 'n ingeboude passingstoets : die sogenaamde "stress function", oftewel stressindeks. Hierdie indeks is 'n aanduiding van hoe goed of swak die data op die finale kaart pas. As die datakaart in een dimensie 'n hoë (dit wil sê onaanvaarbare hoë) stresswaarde het, kan dit beteken dat 'n twee- of driedimensionele passing meer verteenwoordigend van die data sou wees - dat daar met ander woorde meer as net een algemene faktor onderliggend aan die data is.

'n Baie onlangse voorbeeld van 'n meerdimensionele verskaling in die gebied van die teoretiese sielkunde is reeds na verwys in die vorige hoofstuk, naamlik die studie van Rosenberg en Gara (1983). Die vraag wat hierdie outeurs gestel het was: Wat is die onderliggende teoretiese en metodologiese dimensies wat kan differensieër tussen teoretici in die velde van persoonlikheidsielkunde en sosiale sielkunde? Die ondersoekers het outoriteite op die gebiede van persoonlikheidsielkunde en sosiale sielkunde gevra om die ooreenkomste tussen prominente teoretici in die twee gebiede te beoordeel - en hulle vervolg: "Three basic dimensions emerged from these similarity judgments. These dimensions were interpreted with the following dichotomies :

- (1) synthetic (holistic) versus analytical (elementaristic) approach;
- (2) emphasis on internal determinants of behavior versus emphasis on external determinants;
- (3) broad theory versus miniature theory."

Daar is sekere probleme verbonde aan MDS-tegnieke. Hulle is:

- (a) Die verhouding van die aantal veranderlikes tot die aantal dimensies:

Shepard (Coxon, 1982, p 88) stel 'n analoog aan 'n kriterium vir die bogenoemde vraagstuk met betrekking tot meerdimensionele skalering:

"While the reconstruction of the configuration can occasionally be quite good for a small number of points, it is apt to be rather poor (for p less than eight, say). As p increases, however, the accuracy of the reconstruction systematically improves until even the worst of ten solutions becomes quite satisfactory with 10 points, and, to all practical purposes, essentially perfect with 15 or more points."

Aangesien die betrokke studie met twee stelle van nege punte werk (tussen die 8 punte wat volgens Shepard al twyfelagtig word, en die 10 wat wel meestal bevredigend is) moet daar op hierdie kritiekpunt ag geslaan word.

Shepard vervolg (Coxon, 1982, p 88):

"A distressing number of two - and even three-dimensional solutions have been published in which, despite the inclusion of only six to eight objects, no evidence is provided that the configuration has a reasonable degree of metric determinacy and is not a prematurely arrested case of convergence toward a degeneracy."

- In die eerste plek werk die betrokke studie met twee stelle van nege punte wat nader aan die sekerheidsgrens van 10 is;

- Ook is aan al die metriese vereistes van die tegniek voldoen. Daar is by elke matriks (ook die dertig individuele matrikse) seker gemaak dat die maksimum aantal iterasies gebruik is - wat wel ^{?? weet nu of dit so is nie} deeglik sal uitwys of die oplossing degeneratief is of nie. 'n Paar sogenaamde "degeneratiewe oplossings" is wel gevind, maar dit was duidelik, aan die hand van die lae stressfunksies, dat dit nie 'n artefak van die tegniek as sulks was nie, maar wel omdat die betrokke proefpersoon nie tot die sorteringstaak opgewasse was nie.

(b) Die "plaaslike minimum"-probleem (Coxon, 1982, pp 69-70)

MDS-tegnieke in die algemeen en ook meer spesifiek die MDSCAL-5 program het nie 'n ingeboude toetsmeganisme om te bepaal of iterasies wel tot op die minimumwaarde uitgevoer is nie - die program kan met ander woorde nie "beoordeel" of al die variansie uitgeïtereer is nie. Die gevolg hiervan is dat die program op 'n sogenaamde "plaaslike" (local) minimumwaarde kan ophou itereer, terwyl die globale minimumwaarde (uitgedruk in terme van die stresskoëffisient) laer of selfs heelwat laer kan wees.

Om hierdie probleem te ondervang is die program op die gesommeerde matrikse drie keer herhaal met die ewekansige opsie wat telkens verskillende aanvangskonfigurasies tot gevolg gehad het (pp.18 en 19 van die programhandleiding - Kruskal & Carmone, 1971). Die gevolg was dan ook dat daar in een geval wel 'n plaaslike minimum gevind is, wat toe uitgeïtereer het na 'n meer

hee is dit
bepaald

← geldige waarde.
de globale waarde

Kruskal en Wish (1978), noem ook 'n verdere oorweging ten opsigte van algemene geldigheid : hulle noem dat daar, as 'n algemene reël, twee keer soveel stimuluspare as ondersoekparameters moet wees om 'n voldoende graad van statistiese stabiliteit te bereik. Dit is verder ook verkieslik dat die ondersoekdata in twee of meer dimensies geïnterpreteer word. Sou slegs een algemene faktor na vore tree, sou dit kon beteken dat daar in werklikheid geen onderliggende dimensies aan die datapunte is nie.

(c) Die stressindeks ("stress function")

Kruskal (1964a, 1964b) lê die volgende kriteria neer vir die wenslikheid van die stressindeks:

STRESS		0,01	-	uitstekend
0,01	-	0,05	-	goed
0,05	-	0,10	-	gemiddeld
0,10	-	0,15	-	ondergemiddeld
0,15 en meer			-	swak

Die stressindeks kan ook, soos reeds genoem, 'n gedeeltelike funksie van die aantal dimensies wees. Ook in die sin dat, as daar indrie dimensies 'n beter datapassing as in twee is, die stressindeks ook meer aanvaarbaar sal wees. Daar is dan in hierdie studie gebruik gemaak van Kruskal se sogenaamde "weak monotonicity criterion" om datapassing mee te beoordeel - in kontras met Guttman (Coxon, pp 80-84) se "sterk" kriterium.

By die resultate en interpretasie daarvan is daar weer na hierdie aspek teruggekeer by die "Terapeuteienskappe" matriks, wat in twee en drie dimensies aangebied is.

(d) Degeneratiewe oplossings: (Coxon, 1982; Kruskal & Wish, 1978)

Uit die MDS-literatuur blyk dit dat daar verskeie "foute" kan wees. Hierdie "foute" kan dan aanduidend wees van óf (a) gebreke in die datastel - byvoorbeeld waar die oplossings grotendeels degeneratief is; (b) onvermoë by respondente of toetslinge om die taak suksesvol uit te voer.

Dié "foute" of kenmerke kan dan die volgende wees:

1. Die oplossing bevat stalle punte wat op dieselfde punt voorkom of baie na aan mekaar is.
2. Die punte neem 'n reëlmatige patroon aan met gelyke interpuntafstande.
3. Die Shepard-diagram (deel van die MDSCAL-5 pakket) van afstande teenoor data of van diskrepanse kan die volgende toon:

- (a) ongelyke datawaardes gekoppel aan gelyke ooreenstemmende afstande of diskrepanse
  - (b) gelyke datawaardes gekoppel met ongelyke afstande of diskrepanse
- 4. Een of twee punte baie ver van die ander punte
  - 5. Baie lae stresswaardes (vir meer hieroor, sien Coxon, pp 81-83).

5.3 Interpretasie en gevolgtrekkings

5.3.1 Die "ideaalmatrikse"

Aangesien daar in die literatuur oor meerdimensionele skalerings-tegnieke geen analogiese, klein studie oor die beoordeling of afparing van konsepte as sulks opgespoor kon word nie (die enigste vaagweg verwante navorsingsonderwerp was die studie van Rosenberg en Gara (1983), waar teoretici beoordeel is, en nie konsepte nie), het daar onsekerheid bestaan oor die betroubaarheid van die tegniek vir die meerdimensionele skalering van beoordelings van konsepte.

Die enigste soortgelyke metode is die nie-numeriese tegniek van konseptuele analise, wat as 'n uitvloeisel van die sogenaamde "ordinary language philosophy" ontwikkel het. 'n Voorbeeld van konseptuele analise is Wilson (1963) se Thinking with Concepts - waar konsepte soos hulle in gewone taalgebruik voorkom, geanaliseer word deur byvoorbeeld die sentrale betekenis, randbetekenisse, betekenisgrense en betekenisoorvleuelings met ander konsepte te bepaal.

In so 'n analise word gewoonlik egter net twee of drie konsepte met mekaar vergelyk, en die tegniek sal baie moeilik, indien enigsins, toepasbaar wees op die meerveranderlike verskynsel van groepe terapeutiese konsepte en hulle interaksie met mekaar.

Aangesien daar dus geen studies was waarna verwys kon word om die betroubaarheid van MDS ten opsigte van konseptuele analise te staaf nie, is daar besluit om 'n tipe van "interne betroubaarheidskriterium" toe te pas, wat naamlik bestaan het uit die opstel van twee "ideaalmatrikse". Hierdie matrikse is spesifiek vir die doeleindes van die studie opgestel en het dus bestaan uit beoordelings wat die ideale en korrekte skaalwaardes vir elke konsep bevat het. Hierdie matrikse is deur die stappe van die MDS-program gevoer ná analise van die ander data. Die rasionaal hiervoor was

- (a) Die projek is in die eerste plek 'n klein studie (N=15). Onsekerheid het bestaan oor die mate waartoe 'n gesommeerde matriks, byvoorbeeld, se metriese eienskappe 'n artefak kon wees van die klein aantal respondente.

- (b) Daar was ook, soos reeds genoem, 'n mate van onsekerheid oor die aantal konsepte (veranderlikes) wat geskaleer is. Nege veranderlikes is, volgens formele MDS-kriteria, in 'n grys area tussen sewe (wat as te min beskou word) en tien (wat as bevredigend beskou word). Meer as nege veranderlikes sou egter 'n baie lang vraelys en gewisse respondentvermoeienis tot gevolg gehad het. Die rede hiervoor was dat die volgende laagste getal konsepte twaalf sou moes wees - nog een konsep in elke terapeutiese skool - en twee afdelings van twaalf ewekansig - afgepaarde konsepte kom neer op 'n formidabele aantal sorteringstake wat die respondent moet uitvoer.
- (c) Dit wou voorkom asof die stressindeks styg as beoordelings by 'n proefpersoon meer ekstreem was, terwyl die indeks, aan die ander kant, nie altyd laag was as beoordelings weer in die middel van die skaal was nie. Daar moes met ander woorde 'n aanduiding gekry word van die invloed van beoordelings op die stresswaardes.
- (d) Gevolglik behoort 'n ideaalmatriks 'n aanduiding te gee van 'n "sentrale" metriese toetssteen wat 'n korrelaat bied om die metriese eienskappe van die tegniek, soos toegepas op die spesifieke verskynsel wat bestudeer word, te beoordeel. Hierdie aanname is gemaak by gebrek aan soortgelyke studies in die literatuur. *Maar nog is dit nie seker of hierdie waarderings se betroubaarheid is.*

Die uitkoms was positief : Uit die "ideaalmatrikse" het geblyk dat:

- (a) Die stressindeks redelik "robuust" is - dit word dus nie beïnvloed deur faktore soos beoordelingstyl nie.
- (b) Die ideaalmatrikse tot 'n redelike mate met die gesommeerde matrikse se datakaarte ooreengestem het. Die verdere gevolgtrekkings wat hieruit gemaak kan word is dat:
- die gesommeerde matrikse nie net so lyk omdat dit die keuses van 'n klein groepie verteenwoordig nie - daar is 'n redelike mate van algemene geldigheid inherent aan die groepsatrikse;
  - die steeds-aanvaarbare stressindekse van die ideaalmatrikse (terapeuteienskappe = 0,1114 in 3 dimensies; terapeutiese proses = 0,140 in twee dimensies) stem ooreen met die deurgaanse tendens tot goeie stresswaardes, wat waarskynlik beteken dat die aantal veranderlikes bevredigend was vir 'n studie van hierdie soort. *Streektoetsing: veranderlikes byvoorbeeld domans of byvoorbeeld domans word veranderlikes?*

h blomp rooie stene is uitgeleef

5.3.2 Interpretasie van die M.D.S.-uitvoer

5.3.2.1 Algemene interpretasie - hipoteses 1,2 en 3

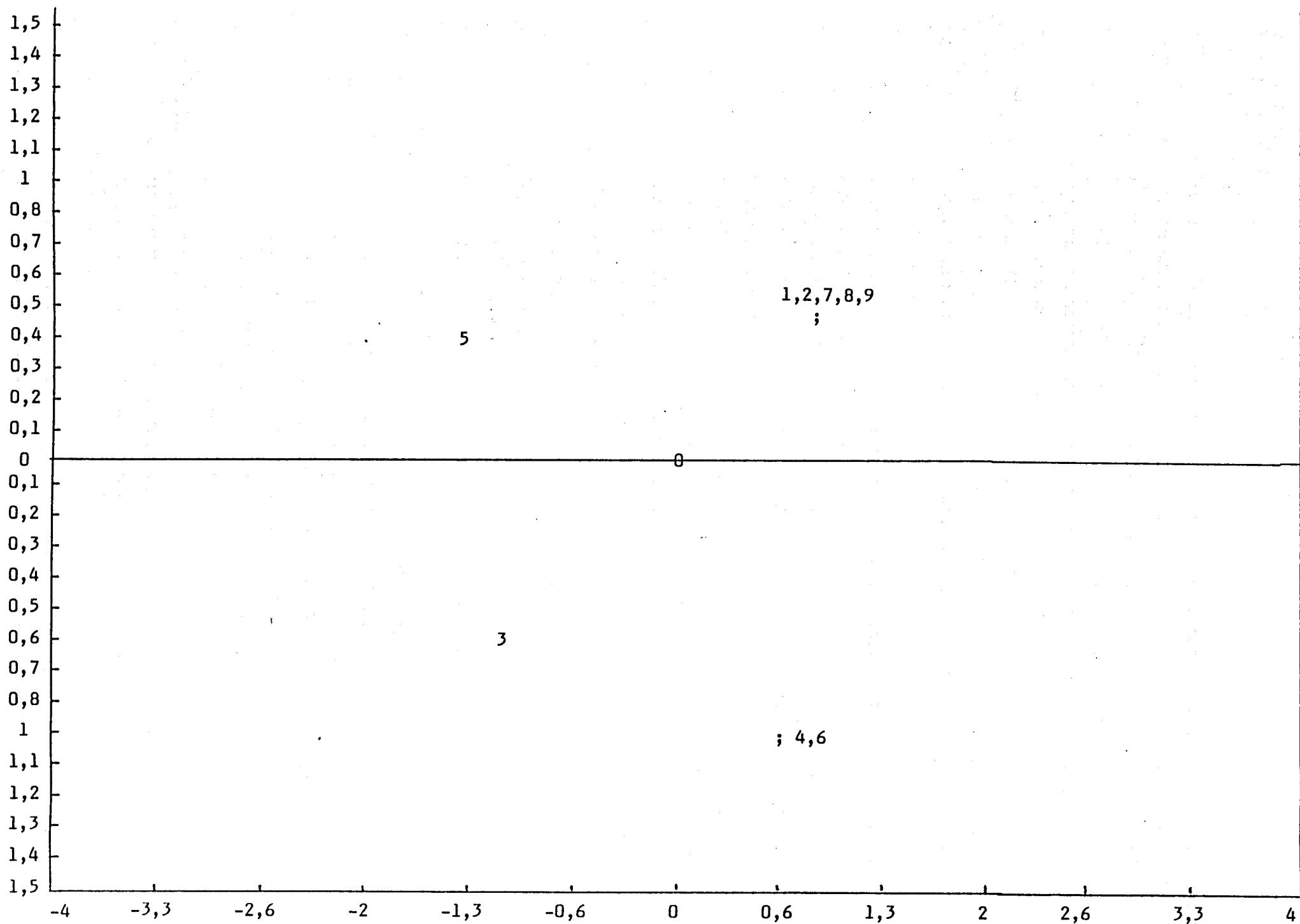
Soos reeds genoem, was 'n onmiddellike en opvallende verskynsel dat die individuele datakaarte almal verskil het - in baie gevalle tot so 'n mate dat daar dikwels net vae ooreenkomste te bespeur was.

Miskien so oor die hele tyd dat daar nie baie areas van ooreenkomstige punte het.

Die interpretasie wat aan hierdie dataverskynsel geheg kan word is dat:

Elke respondent 'n eie, idiosinkratiese beeld het van wat die konsepte beteken. Daar is min sistematieseiteit in die gebruik van konsepte in psigoterapeutiese teorie - konsepte waarmee die respondente vanaf tenminste hulle Honneursjaar bekend is.

In twee gevalle - spesifiek die matrikse van proefpersone 7 en 15 - in hulle beoordelings van die terapeuteienskappe-konsepte, is baie duidelike degeneratiewe oplossings gevind. (Sien Figuur 1 : Data-kaart : Matriks 15 (A)).

Die implikasie hiervan is dat 2 persone met die minimum-kwalifikasie van 'n meestersgraad in kliniese sielkunde geen benul gehad het van hoe om die konsepte te beoordeel nie. Dit het baie duidelike implikasies vir hulle kennis van die veld van psigoterapie. Nie een van die konsepte is vreemd of esoteries nie. Dit is sentrale gebruiksbegrippe van die bekendste psigoterapeutiese teorieë. Die ander moontlikheid is moontlik dat hulle nie belang gestel het om die vraelys te voltooi nie en die taak te haastig voltooi het. Dit is egter onwaarskynlik, omdat hulle datakaarte van terapeutiese proses-konsepte nie degeneratief was nie.

Daar was ook in 'n hele paar gevalle (9 datakaarte) twee konsepte, in elke geval uit dieselfde terapeutiese skool, wat op een punt saam voorgekom het. In sommige gevalle was sodanige beoordelings wel geldig - byvoorbeeld waar "role flexibility" en "more adaptive behavior" as sinoniem beskou is in een datakaart - maar in 'n hele paar gevalle is konsepte wat wel verskillende inhoude het, as sinoniem beoordeel - byvoorbeeld "empathy" en "congruence" en "catharsis" met "working through". In die laaste geval mag die deurwerk van die probleem tot katarsis lei, maar die terme is beslis nie uitruilbaar, sinoniem of eenders nie.

By al die bogenoemde moet in gedagte gehou word dat

- (a) oplossings deurgaans betroubaar was (aanvaarbare stresswaardes gehad het)
- (b) die degeneratiewe oplossings of valse sinonimiteite nié as gevolg van 'n moontlike verwarringseffek van die vraelys voorkom nie. In die eerste plek is dit wel die minderheid van die respondente wat degeneratiewe beoordelings of valse sinonimiteite gemaak het, en in die tweede plek is die kontrole-items in die vraelys (eenderse items wat op verskillende plekke in die vraelys voorkom) ook deur 'n besliste minderheid van die respondente (in sewe uit die dertig matrikse konsekwent verskillend) anders beoordeel.

5.3.2.2 Gevolgtrekkings:

Die globale gevolgtrekkings uit al die bogenoemde, is die volgende as die verskynsels wat waargeneem is in verband gebring word met die hipoteses:

...hanteer geskiedde om in die opsie areas te bly
Hipotese is gedeeltelik bevestig: Die hipotese was naamlik dat konseptuele verwarring wydverspreid in psigoterapie voorkom, en dit sal blyk uit die wyse waarop professionele sielkundiges in die veld van

psigoterapie teoretiese konsepte aanwend. Konseptuele verwarring, in die sin van idiosinkratiese, eie betekenistoekenning, kom beslis in die steekproef voor, en dit blyk duidelik uit die manier waarop die konsepte deur die eksperimentele groep beoordeel is. Die eksperiment betrek weliswaar 'n klein groep mense (N=15), maar kan waarskynlik as redelik verteenvoordigend beskou word omdat geen universitêre tendense na vore getree het nie. Die ander rede hiervoor is dat twee van die grootste universiteite in die land - die Universiteit van Suid-Afrika en die Universiteit van Pretoria, betrek is en wel 'n redelike persentasie van hulle klinies-sielkundige akademici. Ten slotte is ook bevind dat die resultate ooreenstem met 'n wydverspreide siening in die literatuur, soos blyk uit die reeds-aangehaalde werk van byvoorbeeld Rogers (1963), Royce (1970, 1973, 1977, 1982), Smith (1982), Popper in Lakatos en Musgrave (1970) en Miller (1983).

Hipotese 2 is ook bevestig: Professionele sielkundiges wat volgens konvensionele kriteria as teoreties gesofistikeerd sou kwalifiseer, gebruik konsepte nie met die nodige dissipline en omsigtigheid nie.

Dit blyk baie duidelik dat daar min intersubjektiewe ooreenstemming in die gebruik van selfs sentrale teoretiese konsepte is - elke respondent het min of meer sy eie siening gehad van wat die konsepte beteken. Van teoretiese sofistikasie is daar baie min sprake. Selfs by 'n relatief eenvoudige sorteringstaak soos die indeel van konsepte kon net een van die 13 respondente wat die afdeling beantwoord het, die konsepte korrek klassifiseer.

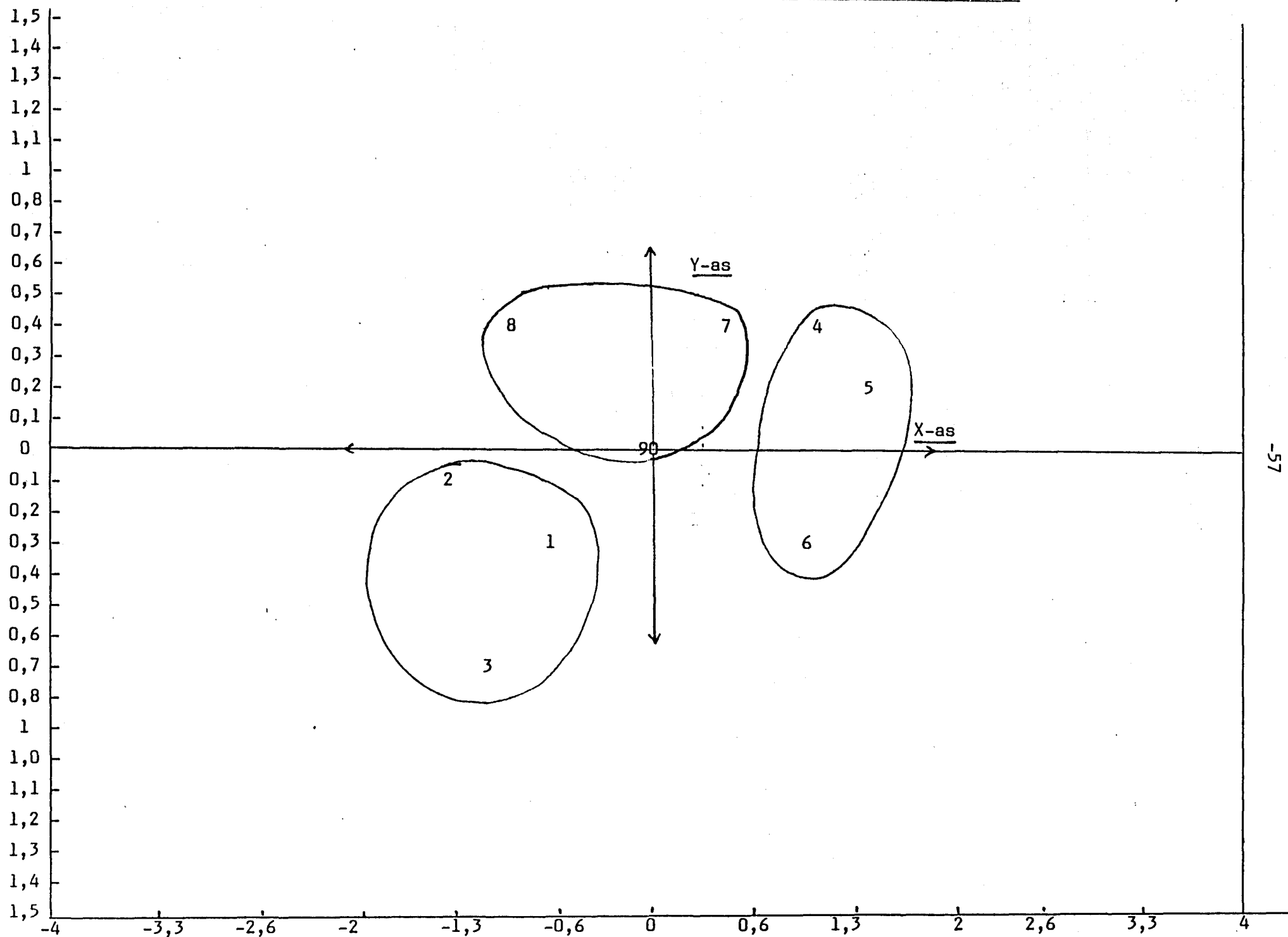
Globaal gesien is daar met ander woorde min aanduidings, in die studie, van "dissipline en omsigtigheid" in die gebruik van konsepte - waarmee, soos reeds genoem, die respondente van ten minste Honneursvlak af bekend is.

Hipotese 3 is ook bevestig: Die hipotese was naamlik dat interpretasie 'n groot rol speel in die waarneming van psigoterapeutiese-teoretiese konsepte.

Interpretasie speel trouens 'n baie groter rol as wat selfs vermoed is - tot so 'n mate dat daar tereg gepraat kan word van 'n eie, individuele beeld, by elkeen van die sielkundiges wat aan die studie deelgeneem het, van die betekenis wat sentrale teoretiese konstrakte in psigoterapie het. Hierdie toedrag van sake wys ook waarskynlik opnuut

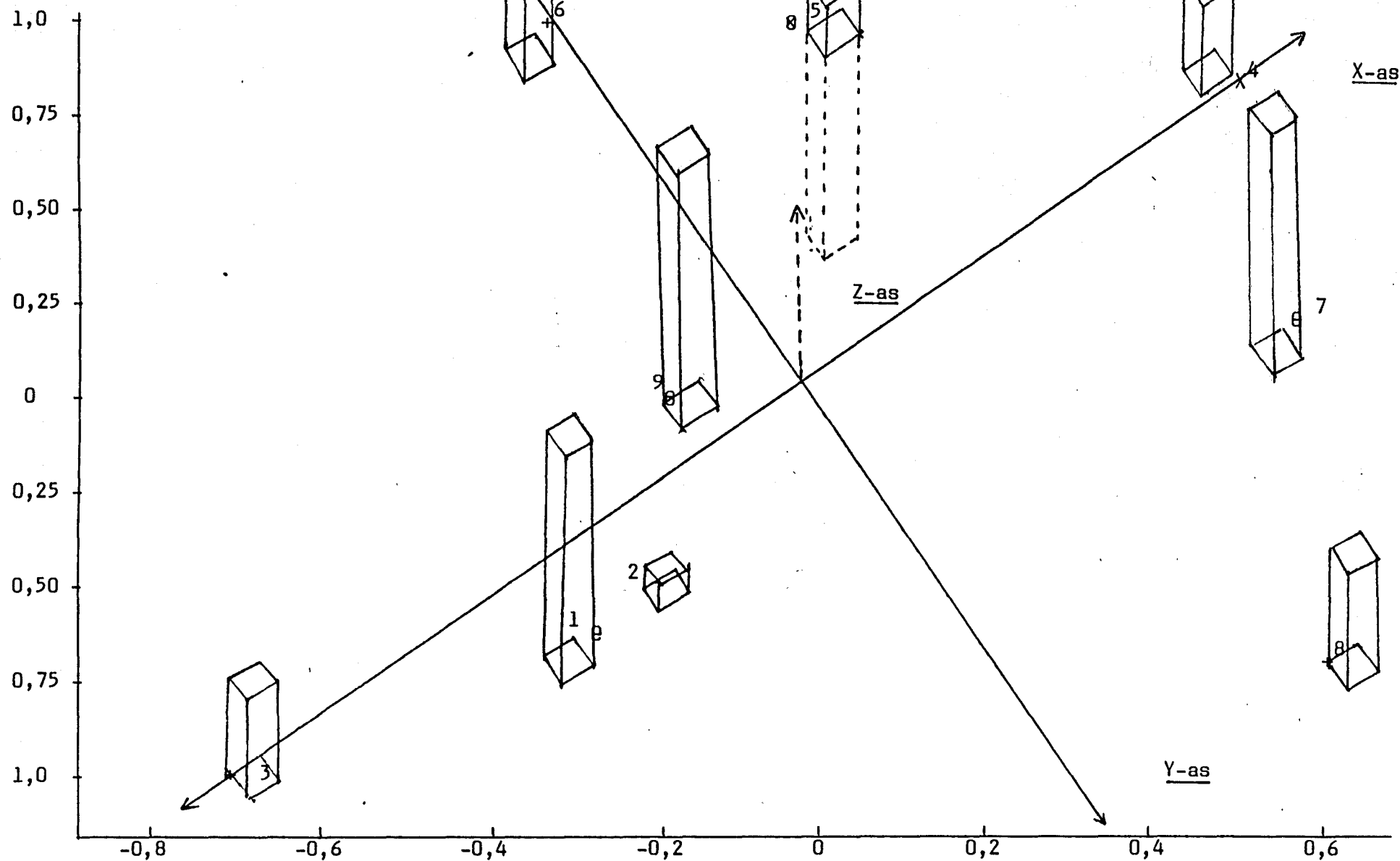
uit tot watter mate die nodigheid vir intersubjektiewe kommunikasie,
toetsing en hopelik ooreenstemming, bestaan.

5.3.2.3 Die gesommeerde matrikse - datakaarte

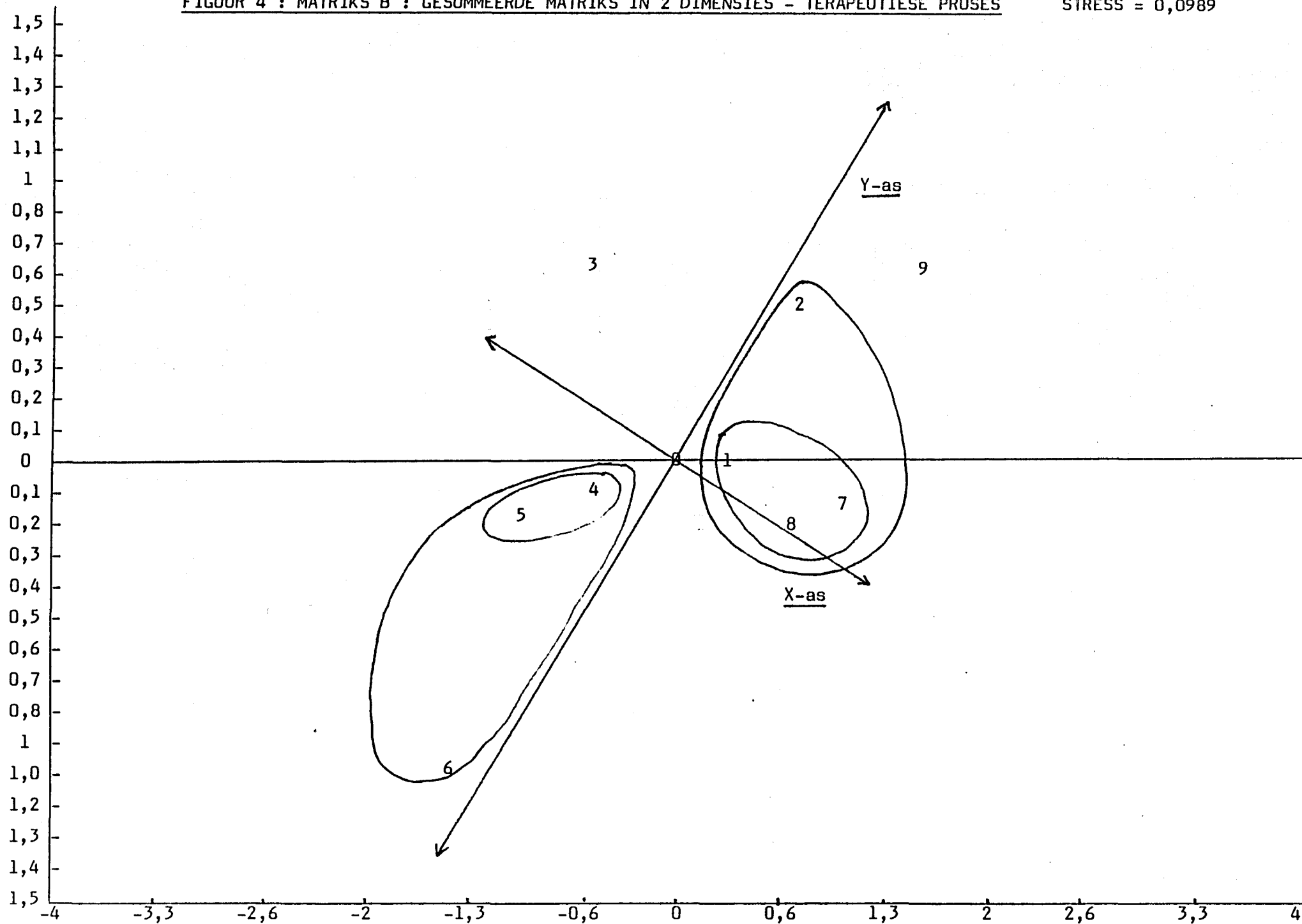
FIGUUR 3 : MATRIKS A : GESOMMEERDE MATRIKS IN 3 DIMENSIES - TERAPEUTEIENSKAPPE

SIMPRESS = 0,032

FIGUUR 4 : MATRIKS B : GESOMMEERDE MATRIKS IN 2 DIMENSIES - TERAPEUTIESE PROSES

STRESS = 0,0989

Die datakaarte word getoon met:

- (a) Assestelsels groepe
- (b) Omsirkelde ("clusters") konsepte
- (c) en, by figuur 3, dimensionele voorstellings van die konsepte.

Die nommers van 1 tot 9 verteenwoordig die konsepte. Die lys van konsepte was

Figuur 2 en 3 : Therapieënskappe

1. empathy	}	Kliëntgesentreerd
2. congruence		
3. warmth		
4. scientific objectivity	}	Gedragsterapeuties
5. technical proficiency		
6. didactic ability		
7. analytical ability	}	Psigoanalities
8. self-insight		
9. depth interpretation ability		

Figuur 4 : Terapeutiese proses

1. self-exploration	}	Kliëntgesentreerd
2. self-disclosure		
3. self-actualisation		
4. more adaptive behavior	}	Gedragsterapeuties
5. role flexibility		
6. modeling		
7. working through	}	Psigoanalities
8. gaining insight		
9. catharsis		

Soos reeds genoem (Kruskal & Wish, 1978, p 45) word groepe ("clusters") op grond van proksimiteit bepaal. Die betekenis van hierdie groepe ("clusters") - oftewel die onderliggende faktor of faktore - word interpretatief bepaal; so ook die ligging en betekenis van die assestelsels (Kruskal & Wish, 1978; Coxon 1982; Child, 1970).

5.3.2.3.1

Interpretasie van asse en groepe ("clusters")

Hieruit volg dan dat die interpretasie van die asse en groepe ("clusters") tot 'n groot mate ooreenstem met die reeds-gestelde teoretiese

veronderstellings oor

- (a) sielkundige teorieë in die algemeen;
- (b) die terapeutiese skole waaruit die konsepte afkomstig is.

Aan die hand van hierdie ^{waarre?} veronderstellings verteenwoordig die asse en clusters dan die volgende (soos ook op die figure aangetoon is):

I. Figuur 2

X - as : betrokkenheid - afstand (kliëntgesentreerd - behavioristies)

Y - as : emosionele responsiwiteit - objektiewe analise (kliëntgesentreerd - psigoanalities/behavioristies).

Groepe ("clusters") stem ooreen met die teoretiese verwagting : kliëntgesentreerd, gedragsterapeuties en psigoanalities.

Die stresswaarde (regs, bo) is egter in twee dimensies onaanvaarbaar hoog. Daar kan dus verwag word dat 'n driedimensionele datapassing addisionele, verhelderende inligting sal bied.

Vergelyk dus:

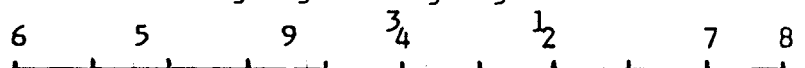
II. Figuur 3

(Let op dat die stresswaarde nou binne aanvaarbare grense is.)

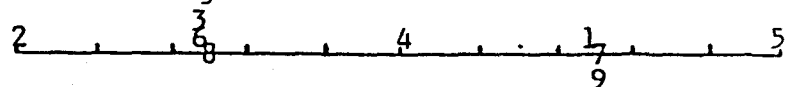
X - as (dimensie a) : betrokkenheid - afstand

konsepordening:

Y - as (dimensie b) : ander - gerig - selfgerig

konsepordening:

Z - as (dimensie c) : egtheid/ eienskaplikheid - vermoëndheid/ vaardigheid

konsepordening:

Ter verduideliking van die benoeming van die laaste as die volgende: dit wil voorkom asof die konsepte hier georden is op 'n dimensie wat die konnotasies het van eienskappe eie aan die terapeut. Dit is dus deel van hom as persoon : eienskappe wat aangeleer of verwerf is, en meer as tegniese vaardighede of vermoëns manifesteer. Die twee konsepte op die uiterste grense van die dimensie is "congruence" teenoor "technical proficiency".

III. Figuur 4

By die konsepte wat na "terapeutiese proses" verwys, was die oplossing bevredigend in twee dimensies, (Sien die stress-waarde, regs bo op die figuur).

X - as (dimensie a) : proses - doel

(terme soos "gaining insight", "working through", en "self-exploration" teenoor "self-actualisation")

Y - as (dimensie b) : interne prosesse - ekstern-waarneembare prosesse.

5.3.2.3.2 Kommunaliteite

- Op die tweedimensionele datakaart van "terapeuteienskappe" - konsepte tree die hipoteties-verwagte konseptuele gemeenskaplikhede (kommunaliteite) nie na vore nie.
- Op die driedimensionele kaart kom egter wel kommunaliteite voor en van 'n baie interessante aard. Dit is naamlik dat:
  - (a) Konsepte (1) en (9) op dieselfde dimensie lê, en groepeer ('cluster') ook.
Konsep (7) groepeer ('cluster') nie met hierdie twee nie, maar lê op dieselfde dimensie. (Konsepte met dieselfde simbool lê in dieselfde dimensie).
  - (b) Konsepte (3), (8) en (6) groepeer ('cluster') nie met mekaar nie, maar lê in dieselfde dimensie. (4) is nie op hulle presiese vlak nie, maar ook in die dimensie.
  - (c) Konsepte (2) en (5) is die uiterste punte van dimensie c. (egtheid/eienskaplikheid - vermoëns/vaardigheid).
- Op die tweedimensionele kaart van die "terapeutiese proses" konsepte tree kommunaliteite alreeds as groepe ('clusters') na vore. Die groepe ('clusters') is:
  - (a) Konsepte (4), (5) en (6) met mekaar.
  - (b) Konsepte (1), (7) en (8) - moontlik ook (2) - met mekaar.
  - (c) Konsepte (3) en (9) lê, vir alle praktiese doeleindes, buite die groter clusters, op hulle eie.

5.3.3. Interpretasie van die kommunaliteite - Matrikse A en B; die verband met Hipotese 4

Hipotese 4 het soos volg gelui: "Daar bestaan sekere sentrale veranderlikes in psigoterapie, waaroor die verskillende psigoterapeutiese teorieë net in ander terme praat."

Hierdie hipotese is wel deur die studie bevestig, en op meer as een vlak. Hierna sal verwys word as (a) bevestiging in op 'n wye en algemene vlak, in "algemene dimensies of faktore; en (b) bevestiging ten opsigte van spesifieke konsepte.

5.3.3.1 Algemene bevindings

Daar was sekere ooreenkomste in die matrikse; waarvan die belangrikste is dat daar by albei 'n dimensie of dimensies is wat dui op "interne" faktore en "eksterne" faktore. By Matriks A (indrie dimensies) het dimensie (a) (betrokkenheid - afstand, oftewel "warmth" - "scientific objectivity" met ander konsepte tussenin) sowel as dimensie (b) (ander - gerig - selfgerig, of "didactic ability" - "self-insight" met die ander konsepte tussenin) besliste elemente van hierdie faktor; en by Matriks B is dimensie (b) getipeer as interne prosesse teenoor ekstern-waarneembare prosesse.

Dit wil dus voorkom asof daar 'n algemene dimensie is - wat reeds in Hoofstukke 2 en 3 ter sprake gekom het. Dit kom neer op konsepte wat betrekking het op interne determinante of faktore van gedrag teenoor eksterne gedragsfaktore. Hierdie dimensie is wel deels 'n artefak van die gekose terapeutiese rigtings - Behaviorisme en Psigo-analise. Hulle sal duidelik die teenoorgestelde punte van 'n dimensie wees, soos ook uit die klassifikasie-aste in Hoofstuk 3 blyk - maar daar moet ook bygevoeg word dat die aste, soos ook beklemtoon is, op grond van teoretiese en metateoretiese analyses opgestel is, en dat daar onsekerheid bestaan het oor die geldigheid van 'n sodanige klassifikasiekontinuum.

Die interne-eksterne dimensie is dus aanduidend van 'n redelike mate van geldigheid, van hierdie klassifikasie-as. Die verdere teoretiese inhoud wat daaraan gegee is - hermeneuties en interpretatief teenoor empiries/positivisties georiënteerd - sal waarskynlik net deur teoretiese toetsing, dit wil sê 'n mededingende interpretasie, getoets

?
kan word, en beslis nie deur empiriese studie/nie. Die teoretiese vlak waarop sodanige interpretatiewe hipoteses geformuleer word, is nie direk herleibaar na 'n empiriese randgebied nie. Soos ook in hierdie geval geblyk het, was "tussenterme" soos "intern-ekstern", "ander-gerig, selfgerig" en "betrokkenheid-afstand" nodig gewees (met minder interpretatiewe inhoud as die hoërvlak, meer hermeneutiese teoretiese terme) om die meer sentrale teorie met die eksperimentele resultate te verbind. 'n "Empiriese toets" sou dus nie op 'n vergelykbare vlak opereer om werklik te kan valsifieër of wanbewys nie. 'n Alternatiewe teoretiese verklaring of interpretasie kan egter meeding vir 'n beter ordening van gegewens of 'n nuwe perspektief.

Soos hierdie en in. Daar is wel in ander konteksse.

Die "algemene bevestiging" het ook verdere interessante implikasies gehad - naamlik die aantal dimensies wat na vore getree het. Dit is interessant dat kommunaliteite "makliker" na vore getree het by konsepte wat betrekking het op die terapeutiese proses: 'n data-passing met 'n goeie stresswaarde het in twee dimensies gevlot. Hierdie resultaat is gedeeltelik verwag. Daar is voor data-inlesing die hipotese gestel dat die variansie by Matriks A (terapeuteienskappe) groter sou wees as by Matriks B (terapeutiese proses), aangesien die terme wat verwys na wenslike terapeuteienskappe meer evaluatief en normatief is en dus in die algemeen meer ekstreme beoordelings sou kry. Dit was ook in 'n sekere sin so - meer dimensies was dan onderliggend aan dié terme as by die proseskonsepte. Die volgende redenasie kan dan gehuldig word:

- Daar is meer variansie onder konsepte wat na terapeuteienskappe verwys, en meer onderliggende dimensies.

- As gevolg van hierdie groter hoeveelheid veranderlikes (meer variansie x meer dimensies), is dit moeiliker om kommunaliteite uit die "datageraas" uit te haal.

dit is nie heeltemal
tegemoet aan die
teoretiese model
om te sê dat dit
nie is nie.

Daar kan dan verwag word dat kommunaliteite meer "spontaan" na vore sal tree by proseterme, wat meer 'n neutrale, beskrywende status het as die normatiewe eienskapsterme, en gevolglik ook minder variansie. (Dit is wel so dat méér variansie dikwels wenslik is vir 'n beter oplossing, maar in hierdie geval is die belangrike teoretiese oorweging van 'n meer neutrale, beskrywende oriëntasie van konsepte, en die reeds-aanvaarbare stressindeks van die oplossing, waarskynlik genoeg om die skaal ten gunste van hierdie gevolgtrekking te laat swaai.)

- Wat dan ook gebeur het, deur middel van datapassing in twee dimensies, en identifikasie van gemeenskaplikhede as clusters (en nie clusters in samehang met 3 dimensies nie).
- Dit is met ander woorde meer wenslik en meer ekonomies om na "middelsterme" in psigoterapeuties-teoretiese kommunikasie te soek by konsepte wat betrekking het op die terapeutiese proses.

Van verdere belang onder algemene bevestiging van Hipotese 4 is die spesifieke "komponentdimensies" van die oplossings. Dit is insigwend om te dink aan drie dimensies (betrokkenheid - afstand, andergerig- selfgerig en egtheid/eienskaplikheid - vermoëndheid/vaardigheid) as onderliggend aan terapeuteienskap-konsepte, en twee dimensies (proses-doel, interne prosesse - ekstern-waarneembare prosesse) onderliggend aan proseskonsepte - dit verhelder tot 'n redelike mate die sentrale faktore waaroor hierdie konsepte praat, waarna hulle verwys en wat hulle poog om te verklaar.

5.3.3.2

Spesifieke, konseptuele kommunaliteite

Hipotese 4 (naamlik dat daar sekere sentrale veranderlikes bestaan in psigoterapie waarna die verskillende psigoterapeutiese teorieë net in ander terme verwys) is ook op 'n meer spesifieke vlak - oftewel 'n intervertaalbaarheidsvlak - bevestig. Hierdie bevestiging kom daarop neer dat daar tot so 'n mate kommunaliteite was tussen sekere konsepte dat hulle deur die respondente as uitruilbaar of byna sinoniem beskou is. Dit was, interessant genoeg, nie konsepte binne 'n terapeutiese benadering nie; maar ooreenkomste oor terapeutiese skole heen.

As Figuur 3 weer beskou word, tree dit na vore dat sommige konsepte op sommige dimensies na aan mekaar lê, terwyl hulle op ander dimensies weer verder van mekaar af geleë is. Die enigste uitsondering is konsepte (1) en (9) - "empathy" en "depth interpretation ability". Hierdie twee konsepte bly deurgaans op dieselfde vlak, in een dimensie, naby aan mekaar gegroepeer. Die enigste gevolgtrekking wat hieruit gemaak kan word, is dat die groep respondente die betekenis van die konsepte as baie naby aan mekaar sien - trouens, nader aan

el het dat
vering is goud
van die konsepte
wat geklassifiseer is

mekaar of meer uitruilbaar as enige ander konsepte. Dit lyk op die oog af vreemd omdat die twee konsepte duidelik en herkenbaar uit verskillende - en konvensioneel gesien, teenoorgestelde - skole afkomstig is (dit was ook twee van die konsepte wat in adeling 3 van die vraelys die meeste korrek geklassifiseer is).

Die ooreenkoms is egter duidelik te bespeur as Rogers (1951) se siening van gevorderde, akkurate empatie in gedagte gehou word - 'n terapeutrespons wat 'n diep vlak van emosie, tot nog toe onbewus aan die kliënt, identifiseer of blootlê. Konsepte (1) en (9) bly konsekwent na aan mekaar omdat empatie, volgens die groep, grotendeels 'n vermoë tot diepte-interpretasie is - en ook daardie gebied waar die teoretiese terme (en waarskynlik ook teorieë) van Rogers en Freud die grootste ooreenstemming toon.

By Figuur 10 tree die kommunaliteite redelik duidelik na vore - konsep (1) groepe met konsepte (7) en (8); en ook tot 'n mate (2). Dit is opmerklik dat die kliëntgesentreerde konsep "self-exploration" as baie ekwivalent in betekenis met veral "working through" en dan "gaining insight" beskou word. (Die laasgenoemde twee psigoanalitiese konsepte groepeer weliswaar nader aan mekaar as aan (1)). Redelik naby aan hierdie groep terme is ook konsep (2) "self-disclosure".

Konsepte (9) en (3) verskyn op hulle eie terwyl konsepte (4), (5) en (6) as duidelik-herkenbare gedragsterapeutiese konsepte groepeer. Heeltemal verteenwoordigend, ook, word konsepte (4) en (5) - "more adaptive behavior" en "role flexibility" - as nader aan mekaar in betekenis beskou as aan konsep (6) "modeling" (wat eintlik in 'n ander kategorie lê - 'n driedimensionele ordening sou die konsep waarskynlik in 'n eie dimensie plaas; moontlik in dieselfde dimensie as konsep (9), "catharsis", maar beslis nie gegroepeer met (9) nie.)

5.3.4 Slot

Daar is reeds 'n paar van die ooreenkomste in die matrikse behandel (die breë interne-eksterne dimensie, byvoorbeeld) en daar sal ten slotte net 'n paar van die verdere ooreenkomste en hulle implikasies aangetoon word.

Die eerste opmerklike aspek is dat die gedragsterapeutiese konsepte deurgaans as die "mees herkenbare" konsepte gefigureer het; terwyl daar 'n mate van vermenging tussen psigoanalitiese en kliëntgesentreerde konsepte was, soms tot so 'n mate dat van die konsepte as ekwivalent of uitruilbaar - let wel, nie sinoniem nie - beskou is. Hieruit kan afgelei word dat Behaviorisme as 'n teoretiese dissipline goed "gedemarkeerd" is - dit wil sê goed gedefinieër en goed begrens met betrekking tot die ander twee rigtings. Hierdie eienskap kan ook in 'n mate verwag word omdat die Behaviorisme deurgaans duidelikgeartikuleerde en relatief konkrete doelstellings op die oog het in sy skema van die verklaring van menslike gedrag. 'n Wispunt van hierdie benadering is dus 'n "konseptuele netheid" en geartikuleerdheid wat nie tot dieselfde mate by die ander twee terapeutiese skole voorkom nie (Skinner, 1953).

Die laaste ooreenstemmende eienskap van die twee matrikse waarop kommentaar gelewer sal word, is die ooreenkoms in die lengtes van die asse. By albei word die langste as of asse verteenwoordig deur die interne-eksterne dimensie - wat met ander woorde beteken dat dit die hoofdimensie is waarop die konsepte hulleself orden : dit wil sê die mees algemene faktor onderliggend aan die terapeutiese konsepte verwys na "interne" en "eksterne" elemente of eienskappe.

HOOFSTUK 6

OPSOMMING EN AANBEVELINGS

"To the extent that schools of psychotherapy are divided by theoretical disputes involving fundamentally disparate conceptual frameworks, it can be argued that empirical research is incapable of resolving the disputes ..."

(Ronald B. Miller, 1983, p 209).

1. Opsomming

Uit die opsomming van die resultate van die onderhawige studie blyk dit dat die probleem wat die outeur in die bogenoemde artikel stel, op twee vlakke weerlê word.

- Hipotese 1 is bevestig - konseptuele verwarring kom wydverspreid in psigoterapie voor, en dit blyk duidelik uit die wyse waarop professionele sielkundiges in die veld van psigoterapie teoretiese konsepte aanwend.
- Hipotese 2 is bevestig - professionele sielkundiges wat volgens konvensionele kriteria as teoreties gesofistikeerd sou kwalifiseer, gebruik konsepte nie met die nodige dissipline en omsigtigheid nie.
- Hipotese 3 is bevestig - interpretasie speel 'n groot rol in die waarneming van psigoterapeuties-teoretiese konsepte.
- Hipotese 4 is bevestig - daar bestaan sekere sentrale veranderlikes in psigoterapie, waaroor die verskillende psigoterapeutiese teorieë in ander terme praat.

In terme van die resultate van die betrokke studie is dit dus sterk te bevraagteken of konseptuele raamwerke fundamenteel verskil (as hulle oor dieselfde sentrale veranderlikes praat en selfs konseptuele ooreenkomste toon) - en dit bly een van die sentrale oogmerke van die studie om 'n beter basis vir kommunikasie oor teoretiese raamwerke heen te verskaf, gegrond op 'n "empiriese" faktoranalitiese ondersoek van konsepbeoordelings deur klinici in die veld.

h Verdere gevolgtrekking van die studie wat van belang is, is dat konsepte wat betrekking het op en verwys na die terapeutiese proses, veral h goeie aanvangspunt is om teoretiese kommunikasie mee te verbeter - eerstens, omdat kommunaliteite (gemeenskaplikhede) hier makliker na vore tree, en tweedens omdat sodanige terme minder evaluatief en normatief is, en meer afgestem kan word op h neutrale beskrywing van die terapieproses.

2. Leemtes in die studie

- (a) h Belangrike faktor waarvoor nie gekontroleer is nie (omdat dit h baie intensiewe literatuurstudie sou verg) is die "generiek" van die konsepte - dit wil sê : h filologiese ondersoek na die ontstaan van die konsepte en die wyse waarop hulle moontlik vermenging ondergaan het, byvoorbeeld deur middel van oorname deur ander teoretici. Dit is egter betwyfelbaar of die meeste (of selfs enige) van die respondente, so h intensiewe kennis hiervan kon hê dat dit sy beoordelings sou beïnvloed.
- (b) Daar is geargumenteer dat die studie se resultate waarskynlik verteenwoordigend is van akademiese klinici in die algemeen. Dit bly egter h feit dat die studie klein is (N=15), en dat daar geen Engelstalige universiteite betrek is nie. (Daar moet egter bygevoeg word dat die studie gekonsipieër is as h loodsstudie vir verdere ondersoek in die veld van teoretiese sielkunde op Doktorsgraadvlak).
- (c) Ten laaste is die sterk punt van die ondersoek - sy interpretatiewe benadering - ook in h sekere sin h leemte. Die projek poog om sy hipoteses en meer algemene teses te bevestig, en nie te falsifieër nie. In h sin is dit dus h geënkapsuleerde interpretasie - maar dit staan ook oop vir alternatiewe en mededingende - moontlik selfs falsifiërende - verdere interpretasies.

3. Verdere navorsing en behoeftes

Die projek was in die eerste plek daarop gerig om h beter basis vir teoretiese kommunikasie in die veld van psigoterapie te skep, gebaseer op algemene konsensus in die veld (soos in die literatuurstudie aange-
toon) dat daar h groot mate van teoretiese en konseptuele verwarring

heers. Daar is hopelik sekere algemeenhede aangetoon wat daarop neerkom dat die verskillende teoretiese raamwerke nie wedersyds uitsluitend is nie en dat daar 'n besliste grondslag vir kommunikasie bestaan.

Daar bestaan egter ook verdere konsensus (byvoorbeeld Royce, 1970, 1973, 1977, 1982; Miller, 1983; Levy, 1963; Garfield en Begin, 1978) dat algemene teoretiese onderrig, navorsing en sofistikasie van baie groot en baie nodige belang is vir sielkunde as 'n geheel; en beslis nie net binne die veld van die kliniese sielkunde nie.

Rosnow (1981) en Miller (1983) tipeer sielkunde as synde - sedert die begin van die eeu, en kort na die ontstaan van die dissipline - in 'n eksperimentalisties-empiriese fase, waaruit dit nog nie kon losbreek nie. Miller haal ook in dié verband Herbert Feigl (1959) aan:

"As Feigl ... pointed out ..., the discipline of psychology itself, in its quest for scientific respectability, repressed a number of philosophical questions that lie at its very foundation." (p 216).

Verdere teoretiese navorsing en analise is baie noodsaaklik in psigo-terapie en vir sielkunde in die breë. Die teoretiese kennis van sentrale konsepte in psigo-terapie by opgeleide persone in die veld is nie genoegsaam nie, soos in hierdie studie aangetoon is. Royce (1978) som hierdie behoeftes waarskynlik die beste op:

"We begin with the following assumptions:

- 1) all sciences go through stages in their development
- 2) the ultimate goal of science is to develop powerful theory
- 3) contemporary psychology can be described as being in an empirical-experimental stage
- 4) psychology, circa 1975, is a theoretically immature science
- 5) further scientific advancement in psychology is crucially dependent upon advances in the construction of theory."

BRONNELYS

- Bacon, F. Novum Organon. Indianapolis, Bobbs-Meril Educational Publishing, 1620.
- Bandura, A. "Behavior theory and the models of man" American Psychologist 1974, 28, 859-69.
- Bavelas, J.B. Personality : Current Theory and Research. Monterey,, Brooks Cole Publishing Co., 1978.
- Biglan, A. & Krass, D. "The empirical nature of behavior therapies" Behaviorism. 1977, 5, 1-15.
- Berlin, I. The Hedgehog and the Fox : An Essay on Tolstoy's View of History. New York, Simon and Schuster, 1953.
- Bleicher, J. Contemporary Hermeneutics : Hermeneutics as Method, Philosophy and Critique. London, Routledge and Kegan Paul, 1980.
- Bradley, J. Mach's Philosophy of Science. London, Athlone Press, 1971.
- Brammer, L.M. en Shostrom, E.L. Therapeutic Psychology : Fundamentals of Counseling and psychotherapy. Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1964.
- Brammer, L.M. en Shostrom, E.L. Therapeutic Psychology (3e uitgawe) Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall, 1977.
- Carnap, R. "Empiricism, Semantics and Ontology" in Meaning and Necessity. Chicago, The University of Chicago Press, 1956.
- Child, D. The Essentials of Factor Analysis. New York, Holt Rinehart and Winston, 1970.
- Comte, A. The Positive Philosophy. New York, A.M.S. Press, 1846.
- Coxon, A.P.M. The User's Guide to Multidimensional Scaling. London, Heinemann Educational Books Ltd., 1982.
- Davison, M.C. Multidimensional Scaling. New York, John Wiley and Sons, 1983.
- Direnzo, G.J.(Red.) Philosophy of the Social Sciences. New York, Random House, 1963.
- Erwin, E. Behavior therapy : scientific, philosophical and moral foundations. Cambridge, Cambridge University Press, 1978.

- Feigl, H. "Philosophical Embarrassments of Psychology" American Psychologist. 14, 1959, 115-128.
- Freedman, A.M., Kaplan, H.I., Sadock, B.J. Modern Synopsis of comprehensive textbook of psychiatry II. Baltimore, The Williams and Wilkins Co., 1976.
- Freud, S. Aus der Anfängen der Psychoanalyse. London, Imago, 1950.
- Freud, S. Standard Edition. London, Hogarth Press, 1953.
- Garfield, S.L. en Kurtz, R.A. "Clinical Psychologists in the 1970's" American Psychologist, 31, 1976, 1-9.
- Gottman, J.M. en Leiblum, S. Psychotherapy : how to do it and how to evaluate it. New York, Holt, Rinehart & Winston, 1974.
- Greenson, R.R. The Technique and Practice of Psychoanalysis. London, The Hogarth Press, 1967.
- Grünbaum, A. "Causality and the science of human behavior" in Feigl, H. en Brodbeck, M. (Reds.) Readings in the Philosophy of Science. New York, Appleton-Century Crofts Inc., 1953.
- Guilford, J.P. "The Structure of Intellect" Psychological Bulletin, 1955, 267-293.
- Guilford, J.P. The Nature of Human Intelligence. New York, McGraw-Hill Book Co., 1967.
- Guilford, J.P. en Hoepfner, R. The Analysis of Intelligence. New York, McGraw-Hill Book Co., 1971.
- Hall, C.S. en Lindzey, G. Theories of Personality (3e uitgawe). New York, John Wiley & Sons, 1978.
- Hindess, B. Philosophy and Methodology in the Social Sciences. Sussex, The Harvester Press, 1977.
- Hine, F.R., Werman, D.S. en Simpson, D.M. "Effectiveness of Psychotherapy : Problems of Research on Complex Phenomena". American Journal of Psychiatry, 139:2, February 1982, 206-212.
- Hobbes, T. Leviathan (1651) Glasgow, Collins/Fontana, 1974.
- Hoffman, L. Foundations of Family Therapy : A Conceptual Framework for Systems Change. New York, Basic Books Inc., 1981.
- Hume, D. A Treatise of Human Nature (1770). Oxford, The Clarendon Press, 1978.
- Hume, D. Enquiries Concerning Human Understanding and Concerning the Principles of Morals (1777). Oxford, Clarendon Press, 1975.

- Ivey, A.E. "Counselling 2000 : Time to Take Charge"
The Counselling Psychologist, 1980, 8(4), 12-16.
- Jones, J.B. "Multidimensional Scaling by optimizing goodness of fit to a non-metric hypothesis" Psychometrika, 29, 1964, 1-27.
- Kaplan, H.I. en Sadock, B.J. Modern synopsis of the comprehensive textbook of psychiatry II. New York, Williams and Watkins Co., 1981.
- Kruskal, J.B. "Multidimensional Scaling by optimizing goodness of fit to a non-metric hypothesis". Psychometrika, 29, 1964, 1-27.
- Kruskal, J.B. "Non-metric multidimensional scaling : a numerical method". Psychometrika, 29, 1964, 115-129.
- Kruskal, J.B. & Carmone, M. How to use M-D SCAL (Version 5) and other useful information. New Jersey, Bell Laboratories, 1971.
- Kruskal, J.B. & Wish, M. Multidimensional Scaling. Beverley Hills, Sage Publications, 1978.
- Kuhn, T.S. The Structure of Scientific Revolutions. Chicago, University of Chicago Press, 1970.
- Lakatos, I. & Musgrave, A. (Eds.) Criticism and the Growth of Knowledge. Cambridge, Cambridge University Press, 1970.
- Laudan, L. Progress and its Problems. London, Routledge & Kegan Paul, 1977.
- Levy, L.H. Psychological Interpretation. New York, Holt, Rinehart & Winston Inc., 1963.
- Locke, J. An Essay Concerning Human Understanding (1690) Glasgow, W.M. Collins Sons and Co., 1964.
- Losee, J. A Historical Introduction to the Philosophy of Science (2e uitgawe). Oxford, Oxford University Press, 1980.
- MacCarquodale, K. & Meehl, P. "On the distinction between hypothetical constructs and intervening variables" Psychological Review, 55, 1948, 100-114.
- Maddi, S.R. Personality Theories - A Comparative Analysis. Illinois, The Dorsey Press, 1980.
- Marx, M.H. & Hillix, W.A. Systems and Theories in Psychology (3e uitgawe). New York, McGraw-Hill Book Co., 1979.
- Miller, P.McC. & Wilson, M.J. A Dictionary of Social Science Methods. New York, John Wiley & Sons, 1983.

- Miller, R.B. "A call to armchairs" Psychotherapy : Theory, Research and Practice, Vol. 20 2, Summer 1983, 208-219.
- Mosbacher, E. & Strachey, J. The Origins of Psychoanalysis. New York, Basic Books, 1954.
- Mouton, J. "h Topologie van die Wetenskapsfilosofie" Ongepubliseerde artikel, RAU, 1982.
- Mouton, J. "Positivisme" Ongepubliseerde artikel, RGN, 1983.
- Natanson, M. (Red.) Philosophy of the Social Sciences. New York, Random House, 1963.
- Popper, K.R. The Logic of Scientific Discovery. London, Hutchinson, 1934.
- Popper, K.R. Conjectures and Refutations. London, R.K.P., 1963.
- Quine, W. van O. "Two Dogmas of Empiricism" in From A Logical Point of View. Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1961.
- Retief, A.I. Persoonlikheidsteoretisering. Ongepubliseerde Honneursreferaat, RAU, 1981.
- Retief, A.I. Die Interpersoonlike intersubjektiviteitsprobleem in Filofosie en in die Sielkunde. Ongepubliseerde Honneursreferaat, RAU, 1981.
- Retief, A.I. Sielkundige Antropologie : analise of interpretasie? Ongepubliseerde Honneursreferaat, RAU, 1981.
- Ricoeur, P. Freud and Philosophy. London, Yale University Press, 1970.
- Rimm, D.C. & Masters, J.C. Behavior Therapy - Techniques and Empirical Findings (2e uitgawe). New York, Academic Press, 1979.
- Rogers, C.R. Counselling and Psychotherapy : Newer Concepts in Practice, Boston, Houghton Mifflin, 1942.
- Rogers, C.R. Client-centered Therapy : It's Current Practice, Implications and Theory. Boston, Houghton Mifflin, 1951.
- Rogers, C.R. "Psychotherapy today; and where do we go from here?" American Journal of Psychotherapy, 17, 1963, 5-16.
- Rosenberg, S. & Gara, M.A. "Theoretical Methodological Dimensions in Personality and Social Psychology" Referaat; 7th International Congress of Logic, Methodology, and Philosophy of Science, Salzburg, Austria, July 11-16, 1983.

- Rosnow, R.L. Paradigms in Transition - the Methodology of Social Inquiry. New York, Oxford University Press, 1981.
- Royce, J.R. "Factors as Theoretical Constructs" American Psychologist 181, 1963, 522-528.
- Royce, J.R. (Red.) Towards Unification in Psychology. First Banff Conference on Theoretical Psychology. Toronto, University of Toronto Press, 1970.
- Royce, J.R. (Red.) Multivariate Analysis and Psychological Theory. The Third Banff Conference on Theoretical Psychology. London, Academic Press, 1973.
- Royce, J.R. "Genetics, Environment and Intelligence - A Theoretical Synthesis" in Oliverio (Red.) Genetics, Environment and Intelligence. Amsterdam, North-Holland Publishing Co., 1977.
- Royce, J.R. "How we can best advance the construction of theory in psychology" Canadian Psychological Review, Vol 19,4, 1978, 259-276.
- Royce, J.R. "Philosophic Issues, Division 24, and the Future" American Psychologist, 37(3) March 1982, 258-266.
- Skinner, B.F. Science and Human Behavior. New York, McMillan, 1953.
- Sloane, R.B., Staples, F.R., Crystal, A.H., Yorkston, N.J. & Whipple, K. Short-term analytically orientated Psychotherapy vs Behavior Therapy. Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1975.
- Smith, D. "Trends in Counselling and Psychotherapy" American Psychologist, 37(7), July 1982, 802-809.
- Strupp, H.H., Fox, R.E. & Lessler, K. Patients view their Psychotherapy. Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1969.
- Stumpf, S.E. Socrates to Sartre : A History of Philosophy (2e uitgawe). New York, McGraw-Hill Book Co., 1975.
- Suppe, F. (Red.) The Structure of Scientific Theories. Urbana, University of Illinois Press, 1974.
- Thompson, J.B. (Red.) Paul Ricoeur : Hermeneutics and the Human Sciences. Cambridge, Cambridge University Press, 1981.
- Truax, C.B. & Carkluff, R.R. Toward Effective Counseling and Psychotherapy : Training and Practice. Chicago, Aldine Publishing Co., 1967.
- Tymieniecka, A.T. Phenomenology and Science in Contemporary European Thought. Toronto, Ambassador Books Ltd., 1962.

- Urmson, J.O. (Red.)   The Concise Encyclopedia of Western Philosophy and Philosophers. Johannesburg, Hutchinson Group (S.A.), 1960.
- Walen, S., Hauserman, N.M.
& Lavin, P.   Clinical Guide to Behavior Therapy. Baltimore, The Williams & Wilkins Company, 1977.
- Wilkening, H.E.   The Psychology Almanac : A Handbook for Students Monterey, California, Brooks/Cole Publishing Co. Inc., 1973.
- Wilson, J.   Thinking with Concepts. London, Cambridge University Press, 1963.
- Wolman, B.B. (Red.)   Handbook of General Psychology. Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall Inc., 1973.

BYLAAG 1

BEOORDELINGSVRAELYS

Algemene Inligting en Instruksies

Die vraelys behels die beoordeling van konsepte en begrippe uit verskillende psigoterapeutiese benaderings, en bestaan uit drie afdelings.

Moet nie omblaai na 'n volgende bladsy of afdeling voor u nie daardie betrokke bladsy of afdeling voltooi het nie.

Blaai nou om, asseblief.

Afdeling 1

Toon asseblief aan, op 'n skaal van 0 tot 9, hoe eenders of verskillend die volgende pare konsepte is. Byvoorbeeld:

	Baie eenders	Verskil baie
reinforcement - id	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	X

Onder "baie eenders" word verstaan a) 'n hoë mate van ooreenkoms of uitruilbaarheid, of b) sinonimiteit.

Onder "verskil baie" word verstaan a) die konsepte se betekenis is heeltemal verskillend, of b) die konsepte is onversoenbaar.

- Maak asseblief 'n kruisie oor die nommer wat u keuse verteenwoordig (soos in die voorbeeld).

	<u>Baie eenders</u>	<u>Verskil baie</u>
1. congruence - self-insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
2. warmth - scientific objectivity	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
3. didactic ability - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
4. depth interpretation ability - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
5. warmth - didactic ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
6. analytical ability - self-insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
7. scientific objectivity - analytical ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
8. technical proficiency - didactic ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
9. warmth - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
10. congruence - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
11. scientific objectivity - technical proficiency	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
12. warmth - depth interpretation ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
13. analytical ability - warmth	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
14. congruence - analytical ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
15. analytical ability - technical proficiency	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
16. didactic ability - self-insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
17. empathy - scientific objectivity	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
18. scientific objectivity - depth interpretation ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
19. technical proficiency - self-insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
20. didactic ability - analytical ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
21. technical proficiency - depth interpretation ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
22. scientific objectivity - congruence	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
23. self-insight - scientific objectivity	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
24. congruence - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	

	<u>Baie eenders</u>	<u>Verskil baie</u>
25. self-insight - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
26. empathy - technical proficiency	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
27. depth interpretation ability - analytical ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
28. scientific objectivity - didactic ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
29. depth interpretation ability - self-insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
30. didactic ability - congruence	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
31. technical proficiency - analytical ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
32. congruence - depth interpretation ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
33. analytical ability - empathy	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
34. congruence - warmth	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
35. warmth - self-insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
36. didactic ability - depth interpretation ability	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
37. analytical ability - congruence	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
38. technical proficiency - warmth	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
39. empathy - technical proficiency	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
40. self-disclosure - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
41. self-actualisation - more adaptive behavior	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
42. modeling - self-exploration	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
43. catharsis - self-exploration	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
44. self-actualisation - modeling	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
45. working through - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
46. more adaptive behavior - working through	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
47. role flexibility - modeling	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
48. self-actualisation - self-exploration	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
49. self-disclosure - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
50. more adaptive behavior - role flexibility	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
51. self-actualisation - catharsis	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
52. working through - self-actualisation	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
53. self-disclosure - working through	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
54. working through - role flexibility	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
55. modeling - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
56. self-exploration- more adaptive behavior	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
57. more adaptive behavior - catharsis	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
58. role flexibility - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
59. modeling - working through	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
60. role flexibility - catharsis	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
61. more adaptive behavior - self-disclosure	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	

	<u>Baie eenders</u>	<u>Verskil baie</u>
62. gaining insight - more adaptive behavior	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
63. self-disclosure - self-exploration	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
64. gaining insight - self-exploration	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
65. self-exploration - role flexibility	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
66. catharsis - working through	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
67. more adaptive behavior - modeling	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
68. catharsis - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
69. modeling - self-disclosure	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
70. role flexibility - working through	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
71. self-disclosure - catharsis	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
72. working through - self-exploration	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
73. self-disclosure - self-actualisation	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
74. self-actualisation - gaining insight	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
75. modeling - catharsis	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
76. working through - self-disclosure	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
77. role flexibility - self-actualisation	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	
78. self-exploration - role flexibility	0 1 2 3 4 5 6 7 8 9	

Afdeling 2

As u moet kies, onder watter terapeutiese skool of rigting sal u die volgende konsepte plaas? (Maak 'n kruisie in die gepaste blok.)

	Psigoanalities	Gedragsterapie	Kliënt- gesentreerd
role flexibility			
self-insight			
warmth			
didactic ability			
self-disclosure			
depth interpretation ability			
self-actualisation			
technical proficiency			
catharsis			
scientific objectivity			
empathy			
self-exploration			
working through			
congruence			
modeling			
more adaptive behavior			
analytical ability			
gaining insight			

Afdeling 3

Biografies

1. Aan watter universiteit doseer u?

---

2. Wat is u hoogste opvoedkundige kwalifikasie(s)?

---

3. Aan watter terapeutiese oriëntasie/skool/rigting behoort u?

(Byvoorbeeld psigoanalities, interaksioneel, eklekties, gedragsterapeuties, kliëntgesentreerd, sisteemteoreties, ensovoorts.)

BAIE DANKIE VIR U DEELNAME AAN HIERDIE PROJEK.